

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ & ΚΡΙΣΕΩΝ

POST GRADUATE PROGRAM
ENVIRONMENTAL, DISASTER & CRISES MANAGEMENT STRATEGIES

Μεταπτυχιακή Διατριβή Ειδίκευσης

Master Thesis

«Η ηγεσία κατά τη διαχείριση κρίσεων- Η περίπτωση της πυρκαγιάς
στο Μάτι»

«Leadership in crisis management - The case of the fire in Mati»

«Σταύρου Αθανάσιος» / «Stavrou Athanasios»

A.M. / R.N. : «20293»

Ειδικές Εκδόσεις / Special Publications:

No. «2022038»

Αθήνα, Ιούλιος 2022

Athens, July 2022

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ & ΚΡΙΣΕΩΝ

POST GRADUATE PROGRAM
ENVIRONMENTAL, DISASTER & CRISES MANAGEMENT STRATEGIES

Μεταπτυχιακή Διατριβή Ειδίκευσης Master Thesis

«Η ηγεσία κατά τη διαχείριση κρίσεων- Η περίπτωση της πυρκαγιάς στο Μάτι»

«Leadership in crisis management - The case of the fire in Mati»

«Σταύρου Αθανάσιος» / «Stavrou Athanasios»

A.M. / R.N. : «20293»

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

Δρ. «Επιβλέπων_1ο_Μέλος»,
«Ευθύμιος Λέκκας»

Δρ. «Μ_2ο_Μέλος_Τριμελούς»,
«Δανάμος Γεώργιος»

Δρ. «Μ_3ο_Μέλος_Τριμελούς»,
«Στυλιανός Λόζιος»

«Ειδική_Επ_Καθοδήγηση»

«Διδάσκων»
«Δημήτριος Σιώτης»

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © [Αθανάσιος Σταύρου, 2022]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Απαγορεύεται η αντιγραφή μέρους ή του συνόλου της παρούσας διατριβής. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για εκπαιδευτικό ή ερευνητικό σκοπό, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης.

Copyright © [Athanasios Stavrou, 2022]

All rights reserved

The approval of the Master's Dissertation by the Department of Primary Education, Democritus University of Thrace, does not necessarily indicate the acceptance of the views of the author.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε και προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές, που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της, περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Αθανάσιος Σταύρου

Υπογραφή

Ευχαριστίες

Στο σημείο αυτό νιώθω την ανάγκη να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους όσους με βοήθησαν στο δύσκολο αυτό εγχείρημα συγγραφής και ολοκλήρωσης της εργασίας μου. Πρωτίστως θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς τον επιβλέποντα καθηγητή της Διπλωματικής μου εργασίας, τον κύριο Σιώτη Δημήτριο, του οποίου η στήριξη ήταν πολύπλευρη σε όλα τα επίπεδα, και γι'αυτό τον ευχαριστώ θερμότατα. Οι στοχευμένες συμβουλές του, η εμπιστοσύνη του προς το πρόσωπό μου αλλά και η μεταξύ μας επικοινωνία-συνεργασία ήταν άψογη και χωρίς τη δική του καθοδήγηση και προτροπή η παρούσα εργασία πρέπει να επισημάνω πως δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τους φίλους, την οικογένειά μου και όλους όσους με στήριξαν ψυχολογικά και ηθικά και υποστηρικτικά.

Αθανάσιος Σταύρου

3 Ιουνίου, 2022.

Πίνακας περιεχομένων

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	Error! Bookmark not defined.
Περίληψη	9
Λέξεις-κλειδιά	10
Abstract.....	11
Key-words	11
Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή.....	12
Κεφάλαιο 2. Εννοιολογική αποσαφήνιση εννοιών	15
Κεφάλαιο 3. Βιβλιογραφική ανασκόπηση	24
3.1 Δράσεις της Διαχείρισης κρίσεων	24
3.2 Ο ρόλος της ηγεσίας στη διαχείριση κρίσεων.....	25
3.2.1 Ο ηγέτης.....	26
3.2.2 Θεωρίες ηγεσίας.....	28
3.2.3 Οι απαιτούμενες δεξιότητες ενός ηγέτη στη διαχείριση κρίσεων.....	29
3.2.4 Στάδια διαχείρισης κρίσεων-καταστροφών.....	31
3.3 Ο διαμοιρασμός των ευθυνών	34
3.4 Επανεξέταση των επιπτώσεων των κρίσεων.....	35
Κεφάλαιο 4. Η περίπτωση της πυρκαγιάς στο <i>Μάτι</i>	37
4.1 Περιγραφή (φυσιογνωμία) της περιοχής.....	37

4.1.1 Θεσμικό πλαίσιο	39
4.2 Κρατικός μηχανισμός.....	40
4.3 Το χρονικό της κρίσης: «Τι έφταιξε;»	45
4.4 Η σημερινή εικόνα της περιοχής	54
Κεφάλαιο 5. Συζήτηση – Συμπεράσματα	58
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	60

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	
Εικ.1 - Διάκριση καταστροφών.....	16
Εικ. 2 - Βασικές συνιστώσες για την πρόκληση μιας καταστροφής.....	18
Εικ. 3 - Ταξινόμηση των γενεσιουργών μηχανισμών, των τρόπων εκδήλωσης και των επιπτώσεων των φυσικών καταστροφών.....	20
Εικ. 4 - Υποκατηγορίες φυσικών καταστροφών.....	21
Εικ. 5 – Ο ηγέτης.....	27
Εικ. 6 - Αρχές σχεδιασμού και διαχείρισης εκτάκτου ανάγκης.....	32
Εικ. 7.1 - Φάσεις και Στάδια του Κύκλου Διαχείρισης Καταστροφών.....	33
Εικ. 7.2 - Κύκλος Διαχείρισης Καταστροφών.....	34
Εικ. 8 - Χάρτης, Μάτι Αττικής.....	38
Εικ. 9 - Χάρτης, Μάτι Αττικής.....	38
Εικ. 10 - Μάτι Αττικής.....	40
Εικ. 11 – Στιγμιότυπο από βίντεο του Προγνωστικού συστήματος ταχείας απόκρισης IRIS 2.0.....	44
Εικ. 12 - Rapid-Response Fire Spread Forecasting System - IRIS Προγνωστικό σύστημα ταχείας απόκρισης για την εξάπλωση πυρκαγιών.....	44
Εικ. 13 - Κατηγοριοποίηση δασικών πυρκαγιών.....	45
Εικ. 14 - IRIS: Η φωτιά στο Μάτι.....	45
Εικ. 15 - Η φωτιά στο Μάτι.....	45

Εικ. 16 - Διαδρομή εξάπλωσης της φωτιάς στο Μάτι.....	49
Εικ. 17 - Η φωτιά στο Μάτι.....	50
Εικ. 18 - Η φωτιά στο Μάτι.....	50
Εικ. 19 - Η φωτιά στο Μάτι.....	50
Εικ. 20 - Χάρτης δρόμων στο Μάτι.....	52
Εικ. 21 - Πώς παγιδεύτηκαν οι κάτοικοι.....	53
Εικ. 22 - Το Μάτι μετά την πυρκαγιά.....	54
Εικ. 23 - Το πριν και το μετά της καταστροφής.....	55
Εικ. 24 (A1, A2, A3) - Ενημερωτικός πίνακας σχετικά με τις αποφάσεις, τις δράσεις και το συντονισμό των ενεργειών για την αποκατάσταση των πληγείσων περιοχών της Ανατολικής Αττικής τρία χρόνια μετά τη φονική πυρκαγιά στο Μάτι.....	56, 57

Περίληψη

Στο πλαίσιο πως στις μέρες μας οι κίνδυνοι συνεχώς αυξάνονται με τους ανθρώπους δυστυχώς να εκτίθενται σε αυτούς απρόσμενα, τίθεται ως επιβεβλημένη η ανάγκη εξασφάλισης των πληθυσμών αυτών με τη συμβολή μιας προετοιμασίας πολύπλευρης ενόψει μιας απρόβλεπτης κρίσης, η οποία συνοδεύεται από κλιμακούμενη ένταση, υψηλό αίσθημα ανασφάλειας και κινδύνου, πρόκληση βλαβών ή και υλικών ζημιών και γενικότερα από αναρίθμητες επιπτώσεις. Στην εμφάνιση μιας κρίσης ή καταστροφής ο τρόπος που αυτή θα διαχειριστεί από τους αρμόδιους φορείς και ειδικά τον ηγέτη, που έχει αναλάβει την ευθύνη της διαχείρισής της με την υιοθέτηση λειτουργικών στρατηγικών αντιμετώπισης, παίζει τεράστιο ρόλο. Και αυτό γιατί όσα σχέδια πρόληψης ή καταπολέμησης των κρίσεων κι αν έχουν διαμορφωθεί, όσα ειδικά προγράμματα προστασίας κι αν υιοθετηθούν, όποια μέθοδος οργάνωσης και διοίκησης κι αν επιλεγεί να διεξαχθεί, όσοι πόροι κι αν έχουν δοθεί, εάν η ηγεσία στη Διαχείριση κρίσεων δεν είναι η κατάλληλη τότε τίποτα από τα παραπάνω και με μαθηματική ακρίβεια δε θα αποδώσει δυστυχώς. Αυτός άλλωστε ήταν και ο στόχος της παρούσας εργασίας, να επιχειρήσει δηλαδή να εμβαθύνει στον παράγοντα της ηγεσίας και πώς ο διαχειριστής κρίσεων, όντας ένα εντεταλμένο στέλεχος με ειδικά προσόντα, γνώσεις και φυσικές ηγετικές ικανότητες, που έχει ως βασική του αποστολή τον εξίσου ειδικό αλλά κι αποτελεσματικό συνάμα χειρισμό συγκυριών εκτάκτων εν μέσω ενός κλίματος πίεσης, ρευστότητας, αστάθειας, κινδύνου και αβεβαιότητας, θα καταφέρει ή όχι και για ποιους λόγους να διαχειριστεί μία κρίση με τη λήψη σωστών αποφάσεων, όπως ήταν η περίπτωση της φονικής πυρκαγιάς στο Μάτι. Η διαχείριση των κρίσεων πρέπει να γίνει σαφές πως είναι πρωτίστως πρόληψη και ύστερα αντιμετώπιση της κρίσης αφού εκδηλωθεί, στη βάση πως χωρίς την πρόληψη δεν υφίσταται διαχείριση της κρίσης αλλά αντιμετώπιση μόνον των συνεπειών της κρίσης. Η περίπτωση στο Μάτι απέδειξε περίτρανα και δυστυχώς με ανθρώπινες απώλειες την παντελή απουσία ενός σχεδίου πρόληψης, καθώς επίσης κι ενός σχεδίου αντιμετώπισης της κρίσης, στη βάση πως η φωτιά

επεκτάθηκε ταχύτατα χωρίς διόλου να μπορέσουν οι αρμόδιοι της Διαχείρισης κρίσεων να παρέμβουν ελέγχοντάς την.

Λέξεις-κλειδιά: ηγεσία, κρίση, κίνδυνος, καταστροφή, διαχείριση, λήψη αποφάσεων

Abstract

Nowadays, risks and dangers are constantly increasing and since people are unexpectedly exposed to them, it is necessary that the populations are secured with the contribution of a multifaceted preparation in view of an unforeseen crisis. A crisis is usually accompanied by escalating intensity, increasing sense of insecurity and danger, general or material damage and many more innumerable effects. The way that the competent authorities and especially the leader are going to handle a crisis or disaster plays a huge role. The leader has taken the responsibility to handle this crisis through the adoption of operational response systems. No matter how many plans to prevent or control the crisis are formed, no matter how many special protection programs are adopted, no matter which organization and management method is chosen to be carried out, no matter how many financial resources are given, if the leadership in Crisis Management is not the appropriate one, then unfortunately none of the above will ever work. After all, the purpose of this paper was to attempt to delve into the leadership factor and how the crisis manager, as an authorized executive with special qualifications, knowledge and natural leadership skills has a very basic mission. His mission is the special but at the same time effective management of emergency circumstances under pressure, fluidity, danger and uncertainty, and if he can or can't handle a crisis through making the right decision making, as was the case of the deadly fire in Mati. Crisis management is first and foremost about preventing it and then dealing with it after it has occurred, on the basis that there is no crisis management without prevention but only dealing with the crisis' consequences. The case in Mati proved beyond a shadow of a doubt that there was no prevention plan or a crisis response plan whatsoever, based on the fact that the fire spread rapidly with people dying because nobody in charge of Crisis Management was unable to intervene or control it.

Key-words: leadership, crisis, danger, disaster, management, decision making

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή

Η διαπίστωση ότι ο άνθρωπος κινδυνεύει να πέσει ο ίδιος θύμα των συνεπειών των πράξεών του και δη της προόδου του ενόψει μάλιστα του 20ού αιώνα, αποτελεί μια πραγματικότητα. Η αλματώδης τεχνολογική εξέλιξη, η απρογραμμάτιστη και πολλές φορές λανθασμένη επέμβαση(παρέμβαση) στο φυσικό περιβάλλον, οι νέες συνθήκες διαβίωσης, οι συχνοί πόλεμοι, οι τρομοκρατικές ενέργειες και κυρίως οι θεομηνίες (πλημμύρες, σεισμοί, πυρκαγιές κλπ.) αποτελούν μόνιμες απειλές της ανθρώπινης ζωής με επερχόμενες μαζικές καταστροφές κι ανεξέλεγκτες κρίσεις. Υπό το πρίσμα λοιπόν της αναγκαιότητας για τη διασφάλιση μιας άρτιας άμυνας στη χώρα μας ενόψει ενδεχόμενων μαζικών καταστροφών καθώς και της ανάγκης μιας άμεσης αντιμετώπισής τους, εφόσον άκριτα εξακολουθεί η φύση να χρησιμοποιείται αλόγιστα από τους ανθρώπους, βασίζεται εν προκειμένω σε μια πολύπλευρη προετοιμασία, δηλαδή σε ένα σχέδιο άρτια διαμορφωμένο ετοιμότητας έναντι της όποιας απρόβλεπτης κρίσης ή καταστροφής. Ακόμη στηρίζεται σε μια τακτική πληροφόρηση των πολιτών καθώς και στη λήψη προστατευτικών μέτρων. Μάλιστα τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας έχουν γίνει αρκετά βήματα με πλήθος μελετών, που εστίασαν στην αξιολόγηση των επιπέδων ετοιμότητας ατόμων απέναντι σε φυσικούς κινδύνους, καθώς και στην αξιολόγηση των λόγων που καθοδηγούν προς τη λήψη μέτρων κι ενεργειών ετοιμότητας, όπως είναι π.χ. η διαμόρφωση σχεδίου, η εκτέλεση προσομοιώσεων και άλλων συναφών ασκήσεων-δράσεων, ώστε με τον τρόπο αυτόν να ελαχιστοποιηθούν οι όποιες συνέπειες από μία κρίση ή και καταστροφή.

Το θέμα της ηγεσίας στη Διαχείριση κρίσεων είναι εξαιρετικά σημαντικό, στη βάση πως συνδέεται με το δικαίωμα προστασίας της ανθρώπινης ζωής την οποία ο εκάστοτε ηγέτης καλείται να προφυλάξει με κάθε τρόπο με τη συμβολή και μιας κατάλληλης προηγηθείσης προετοιμασίας, ώστε να αποτραπεί η όποια κρίση (εκτροπή από την κανονικότητα), παρά μετέπειτα να καλείται να επισκευάσει και να αποκαταστήσει ό, τι τυχόν θα έχει απομείνει από την καταστροφή. Η ηγεσία της Διαχείρισης κρίσεων δεν είναι μια απλή δουλειά, αλλά ένα λειτούργημα που

επηρεάζει καταλυτικά ζωές, περιουσίες, καταστάσεις και μπορεί ξαφνικά να μεταπηδήσει από τη σταθερότητα στην αποσταθεροποίηση.

Μία περίπτωση απόλυτης αποσταθεροποίησης υπέστησαν οι κάτοικοι στο Μάτι με την πύρινη λαίλαπα, που κατέκαψε τα πάντα αλλάζοντας άρδην τη ζωή τους. Εν μέσω αυτής της ανείπωτης στα ελληνικά χρονικά τραγωδίας, οι κάτοικοι έντρομοι στη διάρκεια της κρίσης στράφηκαν στους υπευθύνους της Διαχείρισης κρίσεων, αναζητώντας βοήθεια, όπως δηλαδή συνηθίζεται στο ξέσπασμα μιας κρίσης να στρέφονται πού αλλού; Μα φυσικά στον ηγέτη τους. Δυστυχώς το όλο σύστημα φάνηκε ανεπαρκές, διόλου οργανωμένο, χωρίς συνεργασία με άλλους φορείς και χωρίς καμία ενημέρωση των πολιτών και πριν την κρίση και μετά την κρίση, αφήνοντάς τους αβοήθητους στο έλεος της πύρινης απειλής.

Η διάρθρωση της παρούσας εργασίας είναι η ακόλουθη:

Στο *1^ο Κεφάλαιο* της Εισαγωγής έγινε μια πρώτη θεώρηση του Θέματος, ενώ στο *2^ο Κεφάλαιο* επιχειρήθηκε μία αρκετά αναλυτική αποσαφήνιση των εννοιών, που απαρτίζουν το προς μελέτη θέμα της παρούσας εργασίας, όπως κρίση, κίνδυνος ή επικινδυνότητα, διακινδύνευση, τρωτότητα, καταστροφή, ηγεσία, διοίκηση, διαχείριση κρίσεων, επικοινωνία. Στη συνέχεια και στο *3^ο Κεφάλαιο* της Βιβλιογραφικής ανασκόπησης και συγκεκριμένα στην *Ενότητα 3.1* αναφέρθηκαν οι κύριες δράσεις της Διαχείρισης κρίσεων, στην *Ενότητα 3.2* μελετήθηκε η σημασία του ρόλου της ηγεσίας στη διαχείριση κρίσεων, με την *Υποενότητα 3.2.1* να συνοψίζει τις κύριες και θεμελιώδεις αρχές που πρέπει να χαρακτηρίζουν έναν ηγέτη, την *Υποενότητα 3.2.2* να αναφέρει εξίσου συνοπτικά τις κύριες θεωρίες άσκησης της ηγεσίας που πρέπει να χαρακτηρίζουν έναν αποτελεσματικό και άξιο ηγέτη, στην *Υποενότητα 3.2.3* να καταγράφονται οι απαιτούμενες δεξιότητες που πρέπει να διαθέτει ένας ηγέτης στη διαχείριση κρίσεων, και στην *Υποενότητα 3.2.4* να απαριθμούνται τα στάδια στον κύκλο κρίσεων-καταστροφών. Στη συνέχεια και στην *Ενότητα 3.3* επιχειρείται ένας διαμοιρασμός των ευθυνών μετά την κρίση, στην *Ενότητα 3.4* διεξάγεται μια επανεξέταση των επιπτώσεων των κρίσεων. Στο *4^ο Κεφάλαιο* η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στην περίπτωση της φονικής πυρκαγιάς στο Μάτι, όπου αναλυτικότερα στην *Ενότητα 4.1* γίνεται μια σύντομη

περιγραφή (φυσιογνωμία) της περιοχής, με την *Υποενότητα 4.1.1* να περιγράφει το Θεσμικό πλαίσιο, και την *Υποενότητα 4.1.2* να επικεντρώνεται στην ύπαρξη ή όχι του Κρατικού μηχανισμού της περιοχής και κυρίως της ετοιμότητάς του. Στην *Ενότητα 4.3* περιγράφεται το χρονικό της κρίσης: «Τι έφταιξε;» δηλαδή οι λόγοι που οδήγησαν στην τραγωδία, ενώ στην Ενότητα αποτυπώνεται η σημερινή εικόνα της περιοχής. Στο *5^ο Κεφάλαιο* παρατίθενται ορισμένα συμπεράσματα, που εξήχθησαν από τη μελέτη και τη Βιβλιογραφική ανασκόπηση του θέματος που ήταν «*Η ηγεσία κατά τη διαχείριση κρίσεων- Η περίπτωση της πυρκαγιάς στο Μάτι*». Η παρούσα εργασία ολοκληρώνεται με την καταγραφή των Βιβλιογραφικών αναφορών.

Κεφάλαιο 2. Εννοιολογική αποσαφήνιση εννοιών

Με τον όρο *κρίση* νοείται συνήθως μία απρόβλεπτη κατάσταση, η οποία απαρτίζεται από τεράστια ένταση και ανασφάλεια συνάμα (Στραβολαίμη, 2009). Η κρίση ειδικότερα διαιρείται σε πέντε (5) στοιχεία, δηλαδή 1. είναι κλιμακούμενη σε επίπεδο έντασης, 2. εμπεριέχει ένα αυξημένο αίσθημα ανασφάλειας και κινδύνου, 3. τείνουν να επηρεάζονται οι συνήθεις λειτουργίες και οι ρυθμοί, 4. είναι υπαρκτός ο κίνδυνος να βλαφθεί η δημόσια ή και διεθνής ακόμη εικόνα της χώρας, και 5. προκαλεί πολυποικίλες βλάβες καθώς και υλικές ζημιές (Στραβολαίμη 2009). Σύμφωνα με τους Λέκκα και Ανδρεαδάκη (2015) τα κύρια γνωρίσματα της κρίσης είναι: α) η απειλή, β) η χρονική στενότητα (το επείγον), και γ) η αβεβαιότητα.

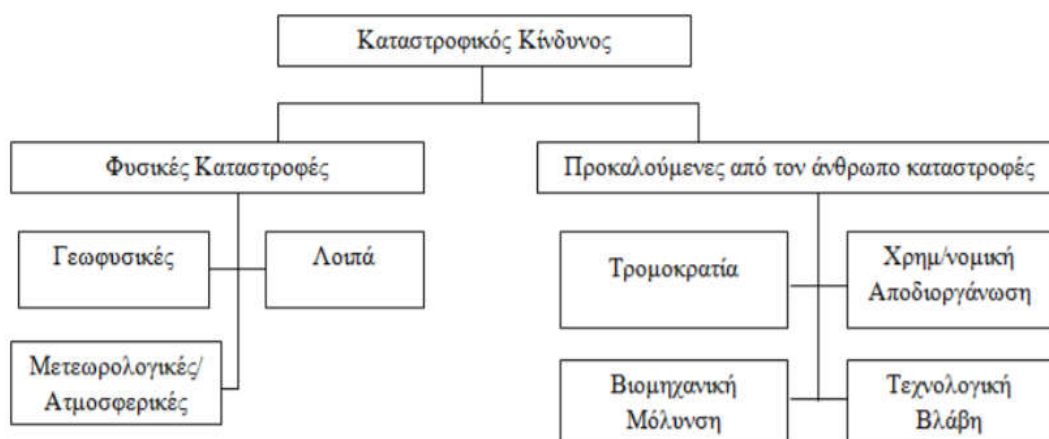
Σύμφωνα όμως και με τον Θεοχάρους (2012) ως κρίση ορίζεται μία καθόλα ανεπιθύμητη, ασυνήθιστη, απρόσμενη και χρονικά σύντομη διαδικασία με αμφίρροπες δυνατότητες εξέλιξης. Συμπληρώνοντας επεσήμανε πως προϋποθέτει την άμεση λήψη αποφάσεων καθώς και τη συνακόλουθη υλοποίηση αντίμετρων, ώστε με τον τρόπο αυτόν να επιτευχθεί η θετική μελλοντικά ανάπτυξη του και αντιστοίχως να απομακρυνθούν στο μέτρο του δυνατού ή έστω να περιοριστούν οι όποιες αρνητικές συνέπειες.

Όμως και ο Kanter (αναφερόμενος από τον Θεοχάρους, 2012) υποστήριξε πως η έννοια της κρίσης ταυτίζεται με μία ορισμένη κατάσταση, η οποία είναι εξαιρετικά επικίνδυνη και για την αποφυγή της οποίας κρίνεται επιβεβλημένο να υιοθετηθούν μια σειρά από στοχευμένες έκτακτης φύσης παρεμβατικές ενέργειες, με στόχο έτσι ώστε να αποφευχθούν οι όποιες επιβλαβείς και δη ζημιογόνες συνέπειες έναν οργανισμό ή μια ομάδα ανθρώπων γενικότερα έως ότου επανέλθουν σε φυσιολογικές συνθήκες.

Σύμφωνα με το Λεξικό της Νέας ελληνικής γλώσσας του Μπαμπινιώτη (2005) ως *κίνδυνος* νοείται ένα αρνητικό ενδεχόμενο ή μια πιθανότητα να συμβεί κάτι εξίσου κακό. Σύμφωνα με τον Mainelli (2002) η έννοια του κινδύνου ή αλλιώς της *επικινδυνότητας* (hazard) ορίζεται ως μία πιθανότητα να προκληθεί ένα δυσάρεστο γεγονός προσαυξημένο μάλιστα σε σχέση με την όλη σοβαρότητα των συνεπειών αυτού του γεγονότος. Επιπρόσθετα ως κίνδυνος εκλαμβάνεται μια

συγκεκριμένη κρίσιμη συγκυρία η οποία εν ολίγοις τίθεται ως απειλή για τη ζωή, την υγεία, την ιδιοκτησία ή και το περιβάλλον γενικότερα. Η πλειονότητα των κινδύνων πρέπει να σημειωθεί πως θεωρούνται ανενεργοί, υπό μια επαπειλούμενη μόνον θεωρία βλάβης, αλλά από τη στιγμή που ένας κίνδυνος καταστεί ως ενεργός τότε έχει πολλές πιθανότητες να προκαλέσει μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Ο κίνδυνος διαιρείται σε αρκετές κατηγορίες, όμως η χείριστη εξ αυτών είναι ο καταστροφικός κίνδυνος (βλ. Εικ. 1), ο οποίος εν προκειμένω είναι μια φυσική καταστροφή ή πολλά συμβάντα που δημιουργούνται από τους ανθρώπους, και τα οποία αφενός δε συμβαίνουν συχνά (υποτονικής συχνότητας) αφετέρου μπορούν να αποφέρουν τεράστιες απώλειες (αυξημένης σοβαρότητας) (Σωκράτους, 2013).

Εικ.1 - Διάκριση καταστροφών
Πηγή: Chichester, Wiley and Banks, 2005

Σε ό, τι αφορά στο επίπεδο της διαχείρισης των καταστροφών, η έννοια της *διακινδύνευσης* (risk) εστιάζει σε έναν συνδυασμό πιθανοτήτων να προκληθεί ένα συγκεκριμένο γεγονός αλλά και των συνακόλουθων αρνητικών επιπτώσεών του. Εν προκειμένω η έννοια της διακινδύνευσης αποσαφηνίζεται διττά, δηλαδή στην κοινή χρήση της η έμφαση συνήθως δίνεται στην ιδέα της πιθανότητας ή και του τυχαίου όπως π.χ. είναι ο κίνδυνος ενός ατυχήματος. Υπό ένα περισσότερο τεχνικής κι επιστημονικής σημασία πλαίσιο, η εστίαση συνήθως συνδέεται με τις επιπτώσεις

και σε ορολογίες «πιθανών απωλειών» από μια ορισμένη αιτία, σε ένα ορισμένο εξίσου μέρος και για ένα οριοθετημένο χρονικό διάστημα (<https://www.eetaa.gr>).

Σύμφωνα μάλιστα με τον Okrent (1980, στο Ζωίδου, 2012) είναι δυνατόν να αποσαφηνιστούν ξέχωρα η κάθε μία εκ των δύο εννοιών, του *κινδύνου* και της *διακινδύνευσης* (risk). Ο μεν κίνδυνος (ακούσιος που είναι σπανιότερος αλλά καταστροφικότερος, και ο εκούσιος που είναι συχνότερος και λιγότερο καταστροφικός) συνηθίζει να αναδύεται ανεξαρτήτως της ανθρώπινης παρουσίας, η δε διακινδύνευση ανιχνεύεται μόνον όταν μία ανθρώπινη παρουσία εκτίθεται, υπό διαφορετικές όμως συνθήκες έκθεσης έναντι αυτής της γενικότερης πηγής κινδύνου (Λέκκας και Ανδρεαδάκης, 2015). Γίνεται έτσι σαφές πως η διακινδύνευση, όταν εμφανίζεται ένας κίνδυνος, τείνει να συσχετίζει μια παράμετρο η οποία θα μπορούσε να μετονομαστεί ως ανθρώπινη ευαισθησία (human sensitivity), η οποία μάλιστα τίθεται ως η συνισταμένη και δύο άλλων πρόσθετων παραγόντων, δηλαδή και της φυσικής έκθεσης (physical exposure), και της ανθρώπινης τρωτότητας ή τρωτότητας (vulnerability). Γενικότερα, ο πρώτος παράγοντας αποτυπώνει το μέγεθος, την έκταση καθώς και τη μεταβλητότητα των καταστροφικών γεγονότων, ενώ ο δεύτερος αποτυπώνει το κοινωνικό και οικονομικό πεδίο της ανοχής έναντι τέτοιων γεγονότων (Φαλάρας, 2007).

Μια εξίσου σημαντική έννοια, που αναφέρθηκε παραπάνω σε επίπεδο εκτίμησης της διακινδύνευσης, είναι η *Τρωτότητα* (Vulnerability), η οποία νοείται ως ο βαθμός που δείχνει επακριβώς το πόσο ευάλωτο (αδύναμο) είναι το σύστημα κατά την έκθεσή του στο φυσικό κίνδυνο (Τσακίρης, 2010, στο Ζωίδου, 2012). Η έννοια της τρωτότητας συνδέεται με τα γνωρίσματα και τις συγκυρίες μιας κοινότητας, ενός συστήματος ή κι ενός ακόμη περιουσιακού στοιχείου, που την καθιστούν ευαίσθητη-αδύναμη στις επιβλαβείς συνέπειες μιας απειλής (ISDR, 2009). Μία κοινωνική ομάδα εμπεριέχει αρκετά γνωρίσματα, τα οποία συσχετίζονται με την έννοια της τρωτότητας, και εν συνόλω έχουν να κάνουν με τη ικανότητα πρόβλεψης (πρόληψης), αντιμετώπισης (επίλυσης), ανταπόκρισης και ανάκαμψης (ομαλοποίησης) της από τις συνέπειες μιας απειλής, συνεπώς την καθιστούν άλλοτε λιγότερο και άλλοτε περισσότερο επιρρεπή προς τις καταστροφές (UNDRO, 2017).

Ο όρος *καταστροφή* συνδέεται με ένα ταχείας ή βραδείας εξέλιξης φυσικό φαινόμενο ή και τεχνολογικό συμβάν σε χερσαίο, θαλάσσιο ή και εναέριο χώρο, το οποίο προκαλεί πολύ δυσχερείς συνέπειες στον ανθρώπινο παράγοντα, και γενικότερα στο ανθρωπογενές ή στο περιρρέον φυσικό περιβάλλον (Παπαχαρισίου, 2008).

Σύμφωνα μάλιστα με τους Λέκκα και Ανδρεαδάκη (2015: 11) ο όρος «*καταστροφή αποτελεί μια σοβαρή διαταραχή της λειτουργίας της κοινωνίας, που προκαλεί εκτεταμένες ανθρώπινες, υλικές και περιβαλλοντικές απώλειες οι οποίες ξεπερνούν την ικανότητα της πληγείσας κοινωνίας να τις αντιμετωπίσει βασιζόμενη μόνο στις δικές τις δυνάμεις*».

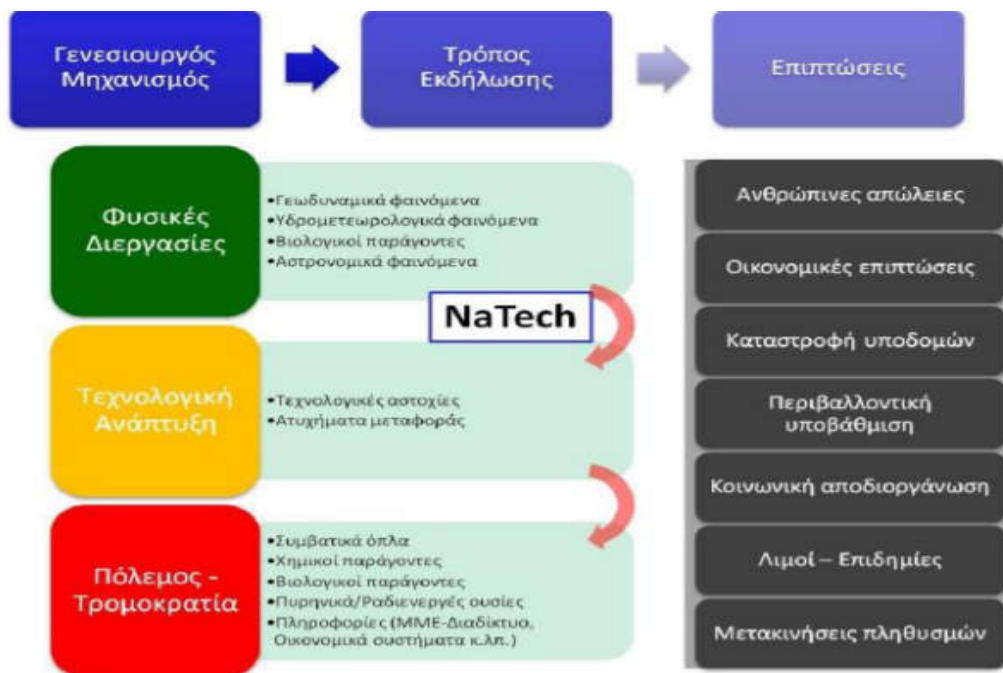
Ένας όμως περισσότερο αποδεκτός όρος υιοθετήθηκε από τη Στρατηγική για τη Μείωση των Καταστροφών των Ηνωμένων Εθνών (UN/ISDR, 2009), όπου με βάση αυτόν ως καταστροφή νοείται μια πολύ σημαντική διατάραξη της λειτουργίας μιας κοινότητας ή κοινωνίας γενικότερα, που όμως συνδέεται με πλήθος απωλειών και αρνητικών συνεπειών (ανθρώπινες, υλικές, οικονομικές ή περιβαλλοντικές) τις οποίες αδυνατεί να διαχειριστεί η κοινότητα ή η κοινωνία αναλόγως με ίδιους πόρους. Η καταστροφή έτσι γίνεται, όταν η εκδήλωση ενός επικίνδунου γεγονότος τείνει να συνυπάρχει με συνθήκες ευπάθειας και τρωτότητας εντός της κοινωνίας, η οποία εν προκειμένω αποδεικνύεται ανεπαρκής είτε να χειριστεί είτε να μετριάσει τις ενδεχόμενες επιπτώσεις ανακάμπτοντας από αυτές (βλ. Εικ. 2).

Εικ. 2 - Βασικές συνιστώσες για την πρόκληση μιας καταστροφής
Πηγή: <https://www.eetaa.gr/ekdoseis/pdf/137.pdf>

Με σημείο αναφοράς πως εντός της διεθνούς βιβλιογραφίας έχει διαπιστωθεί μια συγκεχυμένη αποτίμηση μεταξύ των εννοιών *καταστροφή* και *κρίση*, χρήσιμο θα ήταν να αναφερθεί και η άποψη των Λέκκα και Ανδρεαδάκη (2015) σύμφωνα με την οποία οι δύο αυτές έννοιες ενέχουν μιας συνωνυμίας, μιας και δεν υφίσταται ένας ενιαίος ορισμός των καταστροφών. Ακόμη σύμφωνα με έναν άλλον τεχνικής φύσης ορισμό, που διατύπωσε ο UNDRO (United Nations Disaster Reduction Organization), η έννοια της καταστροφής νοείται ως μία εξαιρετικά σοβαρή διατάραξη της ομαλής λειτουργίας μιας κοινωνικής ομάδας ανθρώπων σε οποιαδήποτε κλίμακα εξαιτίας πολύ επικίνδυνων συμβάντων, τα οποία τείνουν να αλληλεπιδρούν με συνθήκες έκθεσης, ευπάθειας και χωρητικότητας που με τη σειρά τους οδηγούν σε ένα ή και περισσότερα από τα ακόλουθα αποτελέσματα: ανθρώπινες, υλικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές απώλειες και επιπτώσεις συνάμα (UNDRO, 2017). Ως μορφές καταστροφών αναφέρονται οι πλημμύρες, οι καταιγίδες, τα τσουνάμι και οι σεισμοί που έχουν μάλιστα δημιουργήσει και αναρίθμητες ανθρώπινες απώλειες καθώς και τεράστιες ζημιές υλικών υποδομών (Λέκκας και Ανδραδάκης, 2015). Έτσι γίνεται αντιληπτό πως δεν είναι καταστροφή το όποιο ακραίο φυσικό φαινόμενο, αλλά μόνον όταν αυτό συνδυάζεται με τις συνέπειες που αυτό προκαλεί στην όλη κοινωνική ομάδα. Οι καταστροφές κατηγοριοποιούνται σύμφωνα με τους Λέκκα και Ανδρεαδάκη (2015) ως εξής (βλ. Εικ. 3):

1. Ως προς τη γενεσιουργό αιτία σε: 1^ο Φυσικές διεργασίες, 2^ο Τεχνολογική ανάκαμψη, 3^ο Επιθετικές ενέργειες,
2. Ως προς τον τρόπο εμφάνισης-εκδήλωσης σε: 1^ο Φυσικά φαινόμενα, 2^ο Τεχνολογικά ατυχήματα, 3^ο Τεχνολογικά λάθη εξαιτίας φυσικών φαινομένων (NaTech), 4^ο Επιθέσεις,
3. Ως προς την ταχύτητα εξέλιξης και τον χρόνο(διάρκεια) της καταστροφής σε: 1^ο Άμεσης εμφάνισης, 2^ο Μακροχρόνιες, αργές (slow) και «συνεχείς» καταστροφές.

Εικ. 3 - Ταξινόμηση των γενεσιουργών μηχανισμών, των τρόπων εκδήλωσης και των επιπτώσεων των φυσικών καταστροφών

Πηγή: Λέκκας και Ανδρεαδάκης (2016)

Σύμφωνα με τους Λέκκα και Ανδρεαδάκη (2015) αλλά και τους Klein and Wang (2009), εάν επιχειρηθεί να συσχετιστούν οι πρώτες δύο κατηγορίες, τότε είναι δυνατή και μια άλλου τύπου ταξινόμηση, η οποία είναι η κάτωθι:

- *Φυσικές καταστροφές* προκαλούνται από έκτακτα, μη απρόσμενα φαινόμενα της φύσης όπως είναι οι σεισμοί, οι πλημμύρες κ.λπ. με ακραίο μάλιστα βαθμό εκδήλωσης, όπου όμως ο ανθρώπινος παράγοντας συνήθως ενυπάρχει (βλ. Εικ. 3). Τείνει μάλιστα να υιοθετείται ο όρος αυτός, ώστε να περιγράψει «*αναπόφευκτες καταστάσεις κινδύνων και απειλές, οι οποίες μπορεί να προκαλέσουν αύξηση των μελλοντικών εκδηλώσεων*» (ISDR, 2009),
- *Ανθρωπογενείς καταστροφές*, που σχετίζονται με καταστροφές οι οποίες ξεκάθαρα δημιουργούνται από ανθρώπινους κινδύνους, όπως π.χ. αποτελούν οι πολεμικές συρράξεις ή και οι τεχνολογικές καταστροφές (Loneragan, 2011).

Επιπρόσθετα και σύμφωνα με τους Λέκκα και Ανδρεαδάκη (2015) τα διάφορα προκληθέντα καταστροφικά φαινόμενα δεν είναι τυχαία κατανομημένα ούτε χωρικά ούτε χρονικά, διότι χωρικά τείνουν να συσχετίζονται με ορισμένες γεωλογικές – τεκτονικές δομές (όπως π.χ. με ρήγματα ή και ηφαίστεια) ενώ χρονικά αποτελούν εκδηλώσεις αέναα επαναλαμβανόμενων φαινομένων, τα οποία φαινόμενα μπορούν να χαρακτηριστούν πως ενέχουν μιας επαναληπτικής διάθεσης. Οι κίνδυνοι, οι οποίοι και αναδύονται μέσα από τις φυσικές καταστροφές, ομαδοποιούνται με τον εξής τρόπο (βλ. Εικ. 4): 1. γεωφυσικής προέλευσης (σεισμοί, κατολισθήσεις, κύματα βαρύτητας και έντονη ηφαιστειακή υπερδιέγερση), 2. υδρολογικής φύσης (χιονοστιβάδες και πλημμύρες), 3. κλιματολογικής (ακραίες θερμοκρασίες, ξηρασίες και πυρκαγιές), 4. μετεωρολογικά φαινόμενα (τυφώνες και καταιγίδες) ή βιολογικές εκδηλώσεις (επιδημίες ασθενειών ή κι επιδημίες εντόμων ή άλλων ζώων).

Εικ. 4 - Υποκατηγορίες φυσικών καταστροφών
Πηγή: CRED & IRSS, 2016

Σύμφωνα με το λεξικό της Ελληνικής γλώσσας των Τεγόπουλου - Φυτράκη (1993) η λέξη *ηγεσία* (αρχηγία) έχει τις ρίζες της στο αρχαίο ρήμα *άγω* που εν προκειμένω σημαίνει (καθ)οδηγώ. Από μια παρεμφερή ρίζα προέρχεται και ο *ηγέτης* που σημαίνει αρχηγός ή υπεύθυνος που έχει στη διάθεσή του εξουσία και ισχύ. Ο Μπουραντάς (2002: 197) αποσαφήνισε υπό μία άλλη διάσταση την έννοια της ηγεσίας, υποστηρίζοντας πως αποτελεί «*μια διαδικασία επηρεασμού των στάσεων και της συμπεριφοράς μιας μικρής ή μεγάλης, τυπικής ή άτυπης ομάδας ανθρώπων από ένα άτομο (ηγέτη) με τέτοιο τρόπο, ώστε εθελοντικά, πρόθυμα και με την κατάλληλη συνεργασία να προσπαθούν να υλοποιήσουν στόχους που απορρέουν από την αποστολή της ομάδας με τη μεγαλύτερη δυνατή αποτελεσματικότητα*».

Αναφορικά τώρα με τη συσχέτιση μεταξύ των εννοιών *ηγεσίας* και *διοίκησης*, πρέπει να σημειωθεί πως έχουν διαπιστωθεί αναρίθμητοι ορισμοί, όπου κάποιοι εξ αυτών ήταν του Harris (2005) αλλά και του Μπουραντά (2005), οι οποίοι εν προκειμένω συμφώνησαν σε επίπεδο εννοιολογικής αποσαφήνισης, στο γεγονός πως η μεν ηγεσία λειτουργεί με μια δυναμική, η οποία μπορεί να αναδιαμορφώσει τη συλλογιστική των ανθρώπων σε ό,τι έχει να κάνει με το εφικτό και το αναγκαίο. Η δε διοίκηση από την άλλη πλευρά δίνει έμφαση σε έναν έντεχνο συνδυασμό μεταξύ των ανθρώπινων αλλά και των υλικών πόρων αποσκοπώντας στην υλοποίηση στοχευμένων κινήσεων.

Η *διαχείριση κρίσεων* ως έννοια εστιάζει στην όλη διεργασία, στις στρατηγικές και στα υιοθετηθέντα μέτρα που σχεδιάζονται και υλοποιούνται, με απώτερο στόχο καταρχάς την πρόληψη και εν συνεχεία την αντιμετώπιση μιας κρίσης (Θεοχάρους, 2012). Σύμφωνα μάλιστα με τον Glaesser (2006) αλλά και με τον Henderson (2007), η διαχείριση κρίσεων αποτελεί μια πολύ προσεγγμένη και λεπτομερούς χαρακτήρα μελέτη και πρόβλεψη των κινδύνων, που ενδέχεται στο μέλλον να απειλήσουν έναν οργανισμό ή μια ανθρώπινη κοινωνική ομάδα γενικότερα, και με σκοπό τον περιορισμό της αβεβαιότητας και την άμεση υιοθέτηση όλων των προ-απαιτούμενων κινήσεων (μέτρων και διαδικασιών), πριν, κατά τη διάρκεια αλλά και μετά την κρίση, ώστε έτσι να προστατευθεί η ανθρώπινη ζωή. Η προαναφερθείσα έννοια της διαχείρισης κρίσεων αλλά και των

καταστροφών ευρύτερα συνδέεται στενότερα με την έννοια της *προσαρμοστικότητας* (Resilience), δηλαδή της δεξιότητας ενός συστήματος, ενός φορέα ή μιας υπηρεσίας ή μιας κοινωνικής ομάδας ανθρώπων, που τίθεται εν δυνάμει εκτεθειμένη σε ενδεχόμενους κινδύνους, να προσπαθεί να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων προσαρμοζόμενη αναγκαστικά, ώστε να μπορέσει να διατηρήσει ένα αποδεκτό επίπεδο λειτουργίας αλλά και συνοχής και να μην αποδιοργανωθεί εντελώς. Εν ολίγοις η σωστή διαχείριση μιας κρίσης είναι μια στοχευμένη τεχνική άμεσης καταπολέμησης της απειλής, που αποτελεί κι έναν εν δυνάμει αιώνιο πιθανής κρίσης και μιας εξίσου στοχευμένης προσπάθειας για την πρόληψη και την άμεση αλλά κι έγκαιρη αποτροπή της (Λέκκας και Ανδρεαδάκης, 2015). Αυτό όμως προϋποθέτει τον σχεδιασμό μιας γρήγορης κι αποτελεσματικής αντίδρασης έναντι των απρόσμενων έκτακτων συμβάντων, τα οποία και τίθενται ως μια κύρια απειλή της βιωσιμότητας των ανθρώπων (Παπαχαρισίου, Σ. (2008).

Η *επικοινωνία* ορίζεται ως ένας πρόσθετος υποβοηθητικός παράγοντας σχετικά με τη διαχείριση μιας κρίσης. Η εμπειρία έχει αποδείξει πως ακόμη κι αν υπάρχουν εξαιρετικά σχεδιασμένα οργανογράμματα διαχείρισης κρίσεων, εντούτοις αποδεικνύονται άχρηστα εάν δεν αναπτύσσεται εν ώρα κρίσεως μια σωστή επικοινωνία με διάλογο, σε ό, τι αφορά σε στρατηγικές και τακτικές που προσδοκούν να περιορίσουν το μέγεθος των ζημιών (Fearn-Banks, 2002).

Κεφάλαιο 3. Βιβλιογραφική ανασκόπηση

3.1 Δράσεις της Διαχείρισης κρίσεων

Σύμφωνα με τον Θεοχάρους (2012) μία κρίση συμπεριλαμβάνει τις κάτωθι δράσεις αναφορικά με τη διαχείρισή της:

- 1) Την *πρόληψη* των κρίσεων η οποία εστιάζει στην προληπτική (προνοοητική) πρόβλεψη των τυχόν αρνητικών γεγονότων, και σε επίπεδο ψυχολογικό αλλά και σε επίπεδο προετοιμασίας. Η πρακτική αυτή της πρόληψης των κρίσεων συνδέεται άρρηκτα με τη διαρκή ενασχόληση στο θέμα, διαφέρει από την πρακτική καταπολέμησης-αντιμετώπισης των κρίσεων, ενώ χαρακτηρίζεται και από δύο (2) τομείς: την υιοθέτηση προληπτικών μέτρων και την αποφυγή της κρίσης. Τα δύο αυτά τμήματα είναι αυτόνομα, και συνηθίζεται να υλοποιούνται πρακτικά και χρονικά είτε συνδυαστικά είτε το ένα μετά το άλλο αναλόγως της κρίσεως κάθε φορά.
- 2) Τα *προληπτικά μέτρα* για την κρίση έχουν σχέση με πολύ οργανωμένες δράσεις, που αποσκοπούν στην όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση της κρίσης, και τα οποία υλοποιούνται ώστε να περιορίζονται όσο γίνεται οι ζημιές. Συνεπώς αυτό το κομμάτι έχει περισσότερο στρατηγική σημασία, μιας και συμπεριλαμβάνει την πολιτική μιας άμεσης καταπολέμησης του όποιου κινδύνου, αλλά παράλληλα έχει κι έτοιμα για κάθε ενδεχόμενο στοχευμένα λειτουργικά σχέδια αντιμετώπισης της κρίσης.
- 3) Την *αντιμετώπιση* κρίσεων, που ενώ εστιάζει στην ανίχνευση των αιτιών της κρίσης επιδιώκοντας να τις σταματήσει έγκαιρα, παράλληλα πρέπει να μεριμνά να εκμεταλλεύεται και όλα τα μέσα διαχείρισης ώστε να μειωθούν οι συνέπειες και να λήξει η όλη κατάσταση της κρίσης. Στη διάρκεια του σταδίου της ανάκαμψης, που έπεται, όλες οι δράσεις στοχεύουν μέσω εμπειριών-διδαγμάτων να αποφύγουν μελλοντικές κρίσεις (Στραβολαίμη, 2009).

Γενικότερα και σε ό, τι αφορά στην αντιμετώπιση και τη διαχείριση των κρίσεων πρέπει να σημειωθεί πως δυστυχώς δεν υπάρχουν μαγικές φόρμουλες, και μόνον μια πολύ καλά οργανωμένη σχεδίαση συνδυαστικά με μια συστηματική επικοινωνία με τα Μ.Μ.Ε αλλά και με το κοινό, μετά το ξέσπασμα της κρίσης (Luke & Barton: 2008): 1^{ov}. Πρέπει να ενεργεί αποφασιστικά κι έγκαιρα, στη βάση πως οι πληροφορίες είναι ελάχιστες και ο χρόνος αντίδρασης εξίσου ελάχιστος και με τον κίνδυνο να μετατραπεί μια γρήγορη αντίδραση σε βιαστική και συχνά λανθασμένη να είναι πάντα υπαρκτός. 2^{ov}. Μια καλή πρώτη προτεραιότητα, που πρέπει να τεθεί, είναι ο ανθρώπινος παράγοντας, που συμμετέχει στην κρίση, 3^{ov}. Η τοποθέτηση των ηγετών του εκάστοτε φορέα στον τόπο των γεγονότων πρέπει να γίνεται προσεχτικά, με τη φυσική παρουσία του ηγέτη να θέτει εξαρχής το βασικό μήνυμα ότι θεωρεί την εκάστοτε κατάσταση ως εξαιρετικά σημαντική και την οποία θα φροντίσει να διερευνήσει επισταμένως. 4. Η εν λόγω ηγεσία του όποιου φορέα ή υπηρεσίας πάντοτε πρέπει λιγότερο να μιλά και περισσότερο να δρα, όμως χρειάζεται στην παροχή πληροφοριών να το πράττει και αυτό, δηλαδή να ενημερώνει τον κόσμο ο οποίος επιθυμεί να μαθαίνει τι συμβαίνει, ώστε εν τέλει να επιλύονται οι απορίες του στη διάρκεια της επικοινωνίας τους (Σωκράτους, 2013).

3.2 Ο ρόλος της ηγεσίας στη διαχείριση κρίσεων

Ο ηγέτης πρέπει να τονιστεί στο σημείο αυτό πως τίθεται ως εκείνο το άτομο, το οποίο και αναδεικνύεται από όλους όσοι απαρτίζουν την ομάδα του. Ο ηγέτης είναι εκείνο το άτομο που οφείλει να έχει ένα όραμα το οποίο και να το μεταδίδει σταδιακά και στην ομάδα του, να εμπνέει, να πείθει, και φυσικά πολύ σημαντικό να αποκομίζει την εμπιστοσύνη των υπολοίπων της ομάδας. Ένας ηγέτης πρέπει να επιτυγχάνει τους προσδοκώμενους στόχους του, και παράλληλα να εξασκεί και διοικητικές λειτουργίες (π.χ. προγραμματισμό, έλεγχο, οργάνωση, συντονισμό κλπ.) (Κωνσταντινίδου, 2021).

3.2.1 Ο ηγέτης

Οι κύριες και *θεμελιώδεις αρχές*, που πρέπει να χαρακτηρίζουν έναν ηγέτη, είναι οι ακόλουθες (Μπουραντάς, 2005):

- η σχεδίαση-οργάνωση και η συντήρηση ενός συνδυασμού από διάφορους στόχους και ένα βασικό όραμα, που θα αποσκοπούν εν συνόλω στην εξέλιξη,
- στη δημιουργία υψηλών προσδοκιών για όλους,
- στην ύπαρξη μιας ισχυρής ηγεσίας σε περιόδους κρίσεων,
- στη δημιουργία ενός ανοικτού κλίματος που θα εμπνέει εμπιστοσύνη και επικοινωνία,
- στην καλλιέργεια της συνεργασίας κι ενός ομαδικού πνεύματος με στόχο την επιτυχία,
- σε ένα κοινό πλαίσιο αξιών και απόψεων,
- στη λήψη αποφάσεων με τη συμβολή συμμετοχικών διαδικασιών με διάλογο και αναστοχασμό.

Όμως ένας ηγέτης οφείλει να διαθέτει και ορισμένες *προσωπικές ικανότητες*, οι οποίες είναι και οι ακόλουθες (Κωνσταντινίδου, 2021):

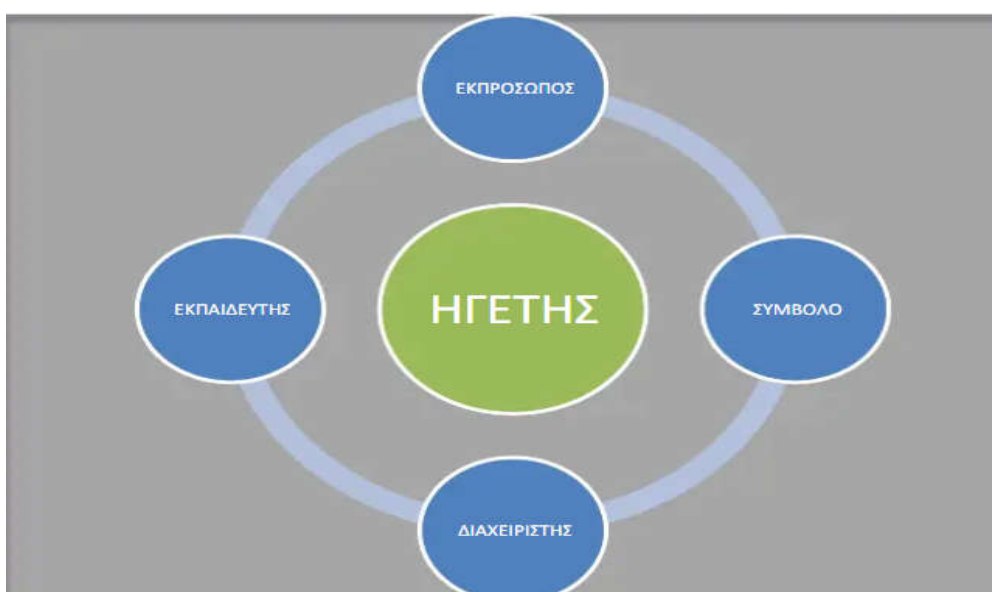
1. Η ενσυναίσθηση, ή αλλιώς μία συναισθηματική ταύτιση με τη ψυχική κατάσταση του άλλου κατανοώντας εν ολίγοις τη στάση και κυρίως τις ανησυχίες του,

2. Η αυτοεπίγνωση, ή αλλιώς μία ικανότητα ενός ατόμου να μπορεί να αντιλαμβάνεται τα προσωπικά του ενδότερα συναισθήματα, τις ανάγκες ή τις προσδοκίες του,

3. Η διαχείριση της ψυχικής εσωτερικής διάθεσης, ή καλύτερα η ικανότητα εκείνη της αυτορρύθμισης δηλαδή της εποπτείας του άγχους, του εκνευρισμού, και γενικότερας των εσωτερικών αναγκών, 4. Η ενεργοποίηση του εαυτού του, ή αλλιώς η ικανότητα εκείνη να παίρνει πρωτοβουλίες και να θέτει στόχους, που εν συνόλω να αποσκοπούν στην παραγωγικότητα και την αποτελεσματικότητά τους.

Πολύ σημαντικό να επισημανθεί πως η παροχή ή η εκχώρηση της εξουσίας σε ένα ικανό κατ'επιλογήν άτομο δεν αρκεί για να είναι και ηγέτης ουσιαστικά, μιας

και ο ηγέτης καλείται να αποδείξει – στοιχειοθετήσει πως όντως είναι ικανός να χειριστεί την εξουσία που του δόθηκε. Ορισμένα εκ των κεντρικών γνωρισμάτων, που χαρακτηρίζουν μια ηγεσία (βλ. Εικ. 5) είναι αρχικά η νοημοσύνη, η ισχυρή προσωπικότητα καθώς και το ένστικτο η διαίσθηση. Ειδικότερα σε επίπεδο διαχείρισης κρίσεων ο ηγέτης τίθεται στην κορυφή της όλης διαδικασίας, οφείλοντας γρήγορα και στοχευμένα να οργανώσει-συνενώσει πολλά άτομα και φορείς ενδεχομένως ώστε να επιλύσει την κρίση. Η σωστή συμπεριφορά λοιπόν και η ικανότητα ανάπτυξης της επικοινωνίας με όλη την ομάδα είναι και τα δύο κύρια προαπαιτούμενα στοιχεία μιας επιτυχημένης ηγεσίας. Η πλειονότητα των ηγετών φτιάχνει μια εικόνα για το μέλλον, το όραμά τους με θεμέλια τις έως τότε εμπειρίες τους, εν συνεχεία πραγματώνει το όραμα με την ομάδα να ακολουθεί αρμονικά εμπνέοντας ασφάλεια κι αισιοδοξία. Και το μέγεθος της ικανότητας άσκησης της ηγεσίας διαφαίνεται εκεί ακριβώς σε τέτοιες περιπτώσεις κρίσεων, μιας και κάθε φορά τα δεδομένα αλλάζουν και ο εκάστοτε ηγέτης καλείται να αναπροσαρμόζει την πολιτική του (Κωνσταντινίδου, 2021).

Εικ. 5 – Ο ηγέτης

Πηγή: <https://www.academia.edu/11287233>

3.2.2 Θεωρίες ηγεσίας

Στο σημείο αυτό θα αναφερθούν πολύ συνοπτικά οι κύριες *θεωρίες* άσκησης της *ηγεσίας*, οι οποίες τείνουν να προσδιορίζουν τα γνωρίσματα εκείνα, που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα ενός άξιου ηγέτη (Μπουραντάς, 2002, <https://eclass.emt.ihu.gr>):

- Στη *Γενετική θεωρία* η οποία ευαγγελίζεται πως «ο ηγέτης γεννιέται, δε δημιουργείται», στη βάση πως η απόκτηση της δεξιότητας άσκησης της ηγεσίας ταυτιζόταν με τον κληρονομικό παράγοντα από τους γονείς στα παιδιά. Σταδιακά αυτή η συλλογιστική όμως αποδυναμώθηκε και τη θέση της πήρε η επιχειρηματική ηγεσία για την οποία χρειαζόταν απόκτηση ηγετικών ικανοτήτων και όχι απλά κληροδοτούμενων,
- Στη *θεωρία των Προσωπικών Χαρακτηριστικών* βάσει της οποίας οι περισσότεροι ηγέτες τίθενται ως εξελιγμένες προσωπικότητες, που λόγω της κληρονομικότητας (στοιχείο Γενετικής θεώρησης) εμπεριέχουν έμφυτες ορισμένες εξειδικευμένες ικανότητες (όπως π.χ. νόηση, κριτικό πνεύμα), γνώσεις και υπευθυνότητα που τους διαφοροποιούν από τον υπόλοιπο πληθυσμό,
- Στις *Θεωρίες Συμπεριφοράς*, που σχετίζονται με τη συμπεριφορά του εκάστοτε ηγέτη, όμως εκείνο που επιπρόσθετα κάνουν είναι να αναδύουν εκείνα τα στοιχεία της ηγετικής συμπεριφοράς, που (καθ)οδηγούν σε μια καθόλα θετική επίτευξη ενός έργου και σε μια αποτελεσματική ηγεσία. Αυτού του τύπου η ηγεσία δεν είναι κληρονομική, αλλά αντίθετα αποτελεί μια επίκτητη λειτουργία, που αναβαθμίζεται σε συνάρτηση με το περιβάλλον περιβάλλον αλλά και κάθε φορά ισχύουσες συγκυρίες.
- Στις *ενδεχομενικές ή περιστασιακές ή περιπτωσιακές θεωρίες* που δίνουν έμφαση σε μια μορφή ηγεσίας, που περισσότερο αναπτύσσεται σε οργανισμούς, υπηρεσίες ή και φορείς, και η όποια ανάπτυξή του εξαρτάται από τις κάθε φορά διαφορετικές καταστάσεις, αλλά και από την ικανότητα του ηγέτη ως προς την ευελιξία του να μπορέσει να κρίσει σωστά ποια συμπεριφορά θα πρέπει να υιοθετήσει. Στις ενδεχομενικές θεωρίες

υπάγονται: 1)η θεωρία του Fiedler (υπό το πρίσμα δηλαδή πως ένα ορισμένο στυλ ηγεσίας θα μπορούσε να αποβεί πιο αποτελεσματικό σε διαφορετικά είδη περιστάσεων), 2)η καταστασιακή θεωρία των Hersey και Blanchard (δίνεται εστίαση στην εγρήγορση ή όχι των ακολούθων followers ή αλλιώς των συνεργατών, μιας και είναι εκείνοι που είτε θα δεχτούν είτε θα απορρίψουν τον ηγέτη), 3)η θεωρία «διαδρομής-στόχου», 4)η θεωρία των Vroom και Yetton, 5)η θεωρία του Reddin.

3.2.3 Οι απαιτούμενες δεξιότητες ενός ηγέτη στη διαχείριση κρίσεων

Η διαχείριση των κρίσεων, όπως ήδη αποσαφηνίστηκε παραπάνω (βλ. Κεφ. 2), ορίζεται ως μια διεργασία σύμφωνα με την οποία οι ενδείξεις μίας πιθανής κρίσης τίθενται υπόψη και ακολούθως αξιολογούνται για τον κίνδυνο μίας ενδεχόμενης τυχόν εμφανισθείσης κρίσης. Στη συνέχεια λαμβάνονται και υλοποιούνται τα αναγκαία εκείνα μέτρα, που κύριο στόχο έχουν τις όσο το δυνατόν λιγότερες απώλειες στη διάρκεια της κρίσης. Με σημείο αναφοράς αυτό το σκεπτικό, η διαχείριση κρίσεων (προ)απαιτεί μια ταχεία, στοχευμένη και αποτελεσματική λήψη εξίσου στοχευμένων αποφάσεων, καθώς επίσης και την άμεση αλλά και ουσιώδη διόρθωση των όποιων αποκλίσεων. Εδώ λοιπόν τίθεται ο ηγέτης, ο οποίος εν μέσω μιας κρίσης καλείται να δράσει γρήγορα και αποτελεσματικά ενάντια σε κάθε έκτακτη κατάσταση που θα εκδηλωθεί και η οποία απειλεί άμεσα τον ανθρώπινο παράγοντα (Burnett, 2002).

Σύμφωνα με τον Bass (1985) μάλιστα ο ηγέτης είναι εκείνο το άτομο, που για να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων μιας έκτακτης συγκυρίας, οφείλει και να διαθέτει τα εξής προσόντα (ικανότητες), ώστε να κατορθώσει να ανταπεξέλθει συγκεκριμένα στη διαχείριση κρίσεων: Α. Ικανότητα χρήσης της εξουσίας σε όλη τη χρονική συγκυρία διαχείρισης της εκάστοτε κρίσεως, Β. Ικανότητα αντίληψης των σημαδιών της επερχόμενης κρίσης, Γ. Ικανότητα σχεδίασης-οργάνωσης όλων των φάσεων διαχείρισης της κρίσεως, Δ. Ικανότητα προεργασίας και προφύλαξης έναντι

της κρίσεως, Ε. Ικανότητα προγραμματισμού των διεργασιών διαχείρισης της κρίσεως, ΣΤ. Ικανότητα αποτελεσματικής λήψης των αποφάσεων, που πρέπει να ληφθούν κατά το διάστημα διαχείρισης της κρίσεως, Ζ. Ικανότητα εποπτείας και παράλληλα σωστού συντονισμού κατά το διάστημα διαχείρισης της κρίσεως, Η. Ικανότητα αξιολόγησης για όλα τα στάδια διαχείρισης της κρίσεως, Θ. Ικανότητα έγκαιρης διασφάλισης της επικοινωνίας σε όλη τη διάρκεια διαχείρισης της κρίσεως, Ι. Ικανότητα μεταβολής της έκτακτης υφιστάμενης συγκυρίας σε κανονική, και Κ. Ικανότητα πολύπλευρης και διαρκούς παρακολούθησης όλης της διεργασίας διαχείρισης της κρίσεως.

Σύμφωνα με την άποψη του Παπούλια (2009) οι κρίσεις πολύ πριν ακόμη αναδυθούν/εκδηλωθούν, συνήθως «στέλνουν» ορισμένα σημάδια, τα οποία όμως οι ηγέτες ή δεν τα εντοπίζουν ή εθελουφλούν κι έτσι δε μπορούν και να τα αξιολογήσουν. Πολύ σημαντικό λοιπόν στον τομέα της διαχείρισης των κρίσεων ως προς τις προτεραιότητες τίθεται η προσπάθεια, που καταβάλλεται, ώστε να προληφθεί έγκαιρα η όποια έκτακτη κατάσταση, προτού ακόμη εκείνη εκδηλωθεί, ώστε με τον τρόπο αυτόν να περιοριστούν τα όποια δυσμενή αποτελέσματα στο μέλλον. Εν κατακλείδι σε μια έκτακτη κατάσταση ο ρόλος της ηγεσίας είναι καταλυτικός, στη βάση πως είναι και συλλογική (εξού και χρειάζεται πλευρικός συντονισμός από τους ηγέτες και όχι απλά να δίνονται εντολές) και δυναμική η ηγεσία, απαιτώντας ταυτόχρονα ικανότητες και αντίληψης από τους ηγέτες, ώστε να μπορέσουν να επιλέξουν τις πιο κατάλληλες στρατηγικές-πολιτικές δράσης (Boin and Hart, 2003).

Ο Stern (2013) μάλιστα προχώρησε σε μία κατηγοριοποίηση σταδίων αναφορικά με τις ενέργειες της ηγεσίας, που είθισται να υιοθετούνται κατά τη διαχείριση κρίσεων, ως εξής:

α. Κατά το στάδιο της *προετοιμασίας*, στην αρχή δηλαδή ορίζονται τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες των δομών και των διαδικασιών, καθώς και η επιλογή του κατάλληλου προσωπικού, μέσω των οποίων επιδιώκεται να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα μιας σωστής κι έγκαιρης διαχείρισης της όποιας μελλοντικά εμφανισθείσης κρίσης.

β. Έπεται το στάδιο του *σχεδιασμού*, το οποίο στην περίπτωση που τύχει μιας ρεαλιστικής εφαρμογής, τότε και η αξία του τείνει να πολλαπλασιάζεται. Άλλωστε είναι και πολλά τα παραδείγματα με σχεδιασμούς κρίσεων, που έχουν αποκλίνει κατά πολύ από την πραγματικότητα, με συνέπεια να οδηγούνται μαθηματικά στην αποτυχία όταν τυχόν εφαρμοστούν.

γ. Άλλες ενέργειες είναι η εκπαίδευση (και θεωρητικής φύσης και πρακτικής φύσης), η εξάσκηση και φυσικά οι πιλοτικές δοκιμές. Και αυτές ειδικά οι ενέργειες είναι αναγκαίες, στη βάση πως η όποια εμπειρία και δη η πειθαρχία πρέπει να αποκτηθεί κατανοώντας την αξία της προ εκδήλωσης μιας κρίσης και όχι κατά τη διάρκειά της ή αφότου εκδηλωθεί.

δ. Άλλη εξίσου αναγκαία ενέργεια είναι και η καλλιέργεια της επαγρύπνησης και κυρίως της ετοιμότητας (θα αναλυθεί και παρακάτω εκτενέστερα, βλ. Υποεν. 3.2.4), ώστε όλοι οι φορείς ή υπηρεσίες να αποπέμψουν από τη σκέψη τους πως αυτό «δε θα συμβεί εδώ». Οι ηγέτες εδώ ακριβώς καλούνται να δράσουν επαγρυπνώντας πάντοτε και να μεταδώσουν το μήνυμα πως ναι ίσως «θα συμβεί και εδώ».

3.2.4 Στάδια διαχείρισης κρίσεων-καταστροφών

Πιο συγκεκριμένα, αν και αναφέρθηκε παραπάνω, ο κύκλος διαχείρισης των καταστροφών ή κρίσεων (βλ. Εικ. 6) συμπεριλαμβάνει τρία (3) σε επίπεδο ποιότητας διαφορετικά χρονικά στάδια (Καραμάνου, 2021):

- το στάδιο ανάπτυξης και σχεδιασμού (κυρίως) πριν από μια καταστροφή (pre-disaster planning) ή μία κρίση,
- το στάδιο επιπτώσεων (κυρίως) κατά τη διάρκεια αλλά και αμέσως μετά το καταστροφικό γεγονός ή την κρίση, και
- το στάδιο ανθρωπιστικής απόκρισης και εν συνεχεία της δράσης (disaster response) μετά από μια καταστροφή ή μία κρίση.

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

Εικ. 6 - Αρχές σχεδιασμού και διαχείρισης εκτάκτου ανάγκης
Πηγή: Alexander, 2002

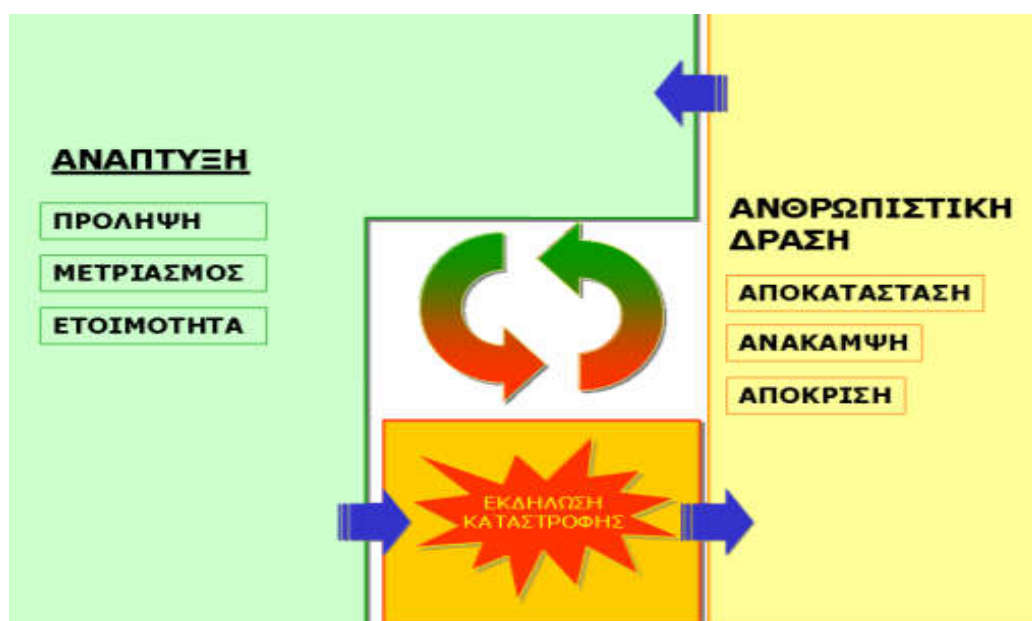
Μία όμως από κάθε πλευρά ολοκληρωμένη διαδικασία διαχείρισης των κρίσεων, των καταστροφών και γενικότερα των περιπτώσεων που είναι έκτακτης ανάγκης, τείνει να συνδέεται με τέσσερα (4) βασικά στοιχεία: τον μετριασμό, την ετοιμότητα, την ανταπόκριση και την ανάκαμψη μετά την καταστροφή (βλ. Εικ. 7.1, 7.2). Ειδικότερα αυτά τα 4 στοιχεία τα κατηγοριοποιούν επισταμένως οι Λέκκας και Ανδρεαδάκης (2015, ISDR, 2009) προσθέτοντας και κάποιους άλλους παράγοντες, ως εξής:

1. *Πρόληψη* (prevention): συμπεριλαμβάνει συγκεκριμένες δράσεις, οι οποίες είναι άρτια σχεδιασμένες ώστε να προσφέρουν μια μόνιμης φύσης προστασία-προφύλαξη από καταστροφές. Αποσκοπούν στην απόλυτη αποφυγή των δυνητικών επιπτώσεων των κινδύνων και στη μείωση των σχετικών περιβαλλοντικών, τεχνολογικών και βιολογικών καταστροφών.
2. *Μετριασμός* (Mitigation): επικεντρώνεται στη στο μέγιστο ελαχιστοποίηση των πιθανών αρνητικών συνεπειών των τυχόν κινδύνων, ώστε οι πολίτες μιας κοινωνίας να δεχτούν όσο το δυνατόν μειούμενες συνέπειες από την εκδήλωσή του.

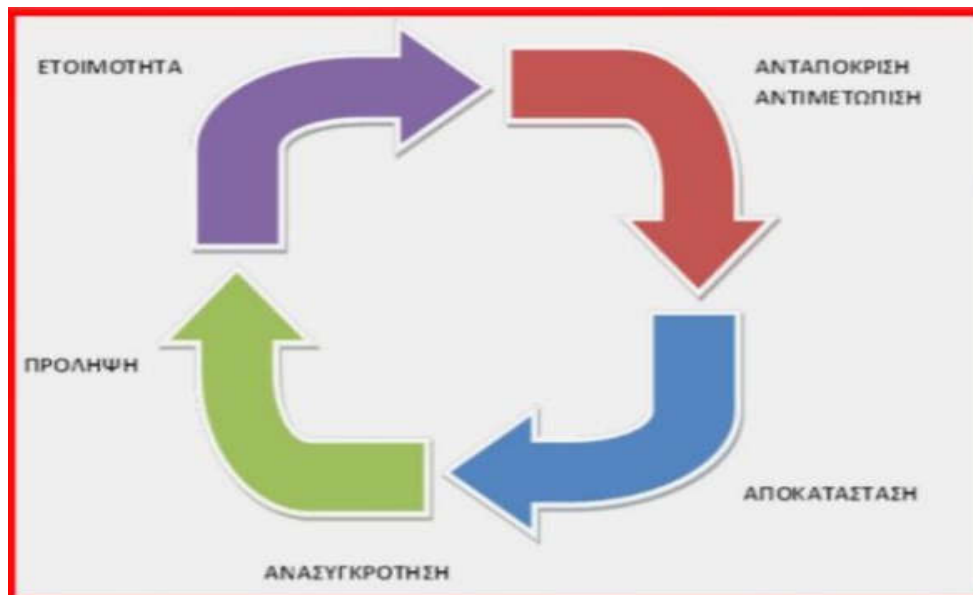
3. *Ετοιμότητα* (Preparedness): δίνει έμφαση στην απόκτηση γνώσης και ειδικά στις ιδιότητες ανάπτυξης ενός κινδύνου από πλευράς των κυβερνήσεων, με στόχο την αποτελεσματική πρόβλεψη, ανταπόκριση αλλά και την ανάκτηση από τις συνέπειες τυχόν μελλοντικών κινδύνων.

4. *Ανταπόκριση* (Response): εστιάζει ουσιαστικά στην παροχή των υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης αλλά και δημόσιας βοήθειας όταν συμβαίνει η καταστροφή αλλά και ύστερα, στη διασφάλιση της δημόσιας υγείας κι ασφάλειας καθώς και στη συγκέντρωση βασικών αγαθών για τη διαβίωση των ανθρώπων, που εκτέθηκαν στην κρίση.

5. *Ανάκαμψη - ανασυγκρότηση μετά την καταστροφή* (Recovery): αναφέρεται στην αποκατάσταση (επίλυση και ομαλοποίηση) και στη βελτίωση σε μέρη που κρίνεται αναγκαίο, στα μέσα επιβίωσης των κοινωνιών που επηρεάστηκαν από την καταστροφή και στο περιβάλλον που πρέπει να αναδιαμορφωθεί (ανθρωπιστική δράση), αλλά και στις προσπάθειες πρόληψης ώστε στο εξής να περιοριστεί το ενδεχόμενο ενός νέου κινδύνου καταστροφής.

Εικ. 7.1 - Φάσεις και Στάδια του Κύκλου Διαχείρισης Καταστροφών
Πηγή: Λέκκας και Ανδρεαδάκης (2015: 137)

Εικ. 7.2 - Κύκλος Διαχείρισης Καταστροφών
 Πηγή: Τριαντοπούλου, 2019

3.3 Ο διαμοιρασμός των ευθυνών

Ο διαμοιρασμός των ευθυνών είναι ένα κομμάτι, που διερευνάται μετά την εκδήλωση της κρίσεως κι έρχεται για να ανιχνεύσει ποιος έφταιγε, τι δεν πήγε καλά, τι έπρεπε να αλλάξει και δεν έγινε, τι πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα, ώστε στο μέλλον η όποια κρίση να τύχει καλύτερης διαχείρισης, ο τρόπος της ηγεσίας να διερευνηθεί εάν ήταν ο πλέον σωστός και δη λειτουργικός κι αποτελεσματικός κλπ. Ένας άλλωστε αποτελεσματικός ηγέτης ύστερα από μία κρίση δεν κρύβεται, αλλά ίσα-ίσα οφείλει να είναι παρών, διαβεβαιώνοντας όλους και ειδικά τους πληττόμενους πως η πιθανότητα επανάληψης του κακού δε θα υπάρξει άλλη φορά, διότι στην αντίθετη περίπτωση ο άγχος των πληγέντων είτε θα διατηρηθεί είτε θα αυξηθεί επηρεάζοντας αρνητικά τη ψυχολογία και το ηθικό τους. Στη βάση λοιπόν πως η ηγεσία σε μια κρίση θέτει ως στόχο της την ελαχιστοποίηση του άγχους με τη συνακόλουθη επιστροφή στην κανονικότητα, τότε στην περίπτωση αυτήν και οι πολίτες τείνουν να αναγνωρίζουν την ικανότητα ή όχι ενός πραγματικού ηγέτη. Όμως σε αντίθετη περίπτωση που η κρίση δεν διαχειριστεί σωστά και προς

(θεραπευτικό) όφελος των πολιτών και με την κανονικότητα να μην έχει επανέλθει, τότε ο ηγέτης ενοχοποιείται απόλυτα. Κάπως έτσι ξεκινά και ο διαμοιρασμός των ευθυνών ύστερα από μία κρίση, όπου κι εμπλέκονται εκτός των πολιτών (τοπική κοινωνία) και του ηγέτη που θα αξιολογηθεί για τον χειρισμό της κρίσης, και τα ΜΜΕ αλλά και άλλοι κρατικοί φορείς ή υπηρεσίες, τοπικοί άρχοντες, επιδιώκοντας εν συνόλω την εξιχνίαση των αιτιών της κρίσης και την απόδοση ευθυνών (Boin and Hart, 2003).

Σύμφωνα με τον Stern (2013) κατά την αξιολόγηση τονίζεται πως οι ηγέτες δε θα πρέπει να κρίνονται μόνον βάσει της δράσης τους εν ώρα κρίσεως, αλλά και στο κατά πόσο κατόρθωσαν να προετοιμάσουν τους υπαλλήλους, τους εταίρους αλλά και τους πολίτες προ της κρίσεως. Από την πλευρά τους οι Boin and Hart (2003) εντόπισαν τριών (3) ειδών πολιτικές προκλήσεις, που οι ηγέτες καλούνται να διαχειρίζονται ύστερα από κάθε κρίση: 1^{ον} την αντιμετώπιση των ερευνών απόδοσης ευθυνών, 2^{ον} την αντιμετώπιση της δημόσιας κριτικής σε ό, τι αφορά σε λάθη, αδυναμίες και ζημίες, 3^{ον} την αντιμετώπιση των αποφάσεων της πολιτείας για τον τρόπο χειρισμού της κρίσεως από τους ίδιους τους ηγέτες. Πρέπει μάλιστα να τονιστεί πως οι αποκτηθείσες εμπειρίες ύστερα από μία κρίση βοηθούν ριζικά τους ηγέτες, ώστε να μάθουν βιωματικά και να «ενθαρρυνθούν» για την καλύτερη διαχείριση στο μέλλον κρίσεων.

3.4 Επανεξέταση των επιπτώσεων των κρίσεων

Ύστερα από μία μεγάλη και δη με ανθρώπινες απώλειες κρίση, οι ηγέτες καλούνται να ανιχνεύσουν τα ακριβή αίτια της όπως επίσης και τις επιπτώσεις της στον πληθυσμό. Είναι άλλωστε και ένα προσωπικό τους στοίχημα, διότι εάν μετά την κρίση δεν εξακριβωθούν εξονυχιστικά τα αίτια της ή έστω διεξαχθεί επιδερμικά και διεκπεραιωτικά, τότε ενέχει και πάλι ο κίνδυνος επανεκδήλωσης της κρίσης. Οι αιτίες που συνήθως είναι πολλές και όχι μόνον μία, χρειάζεται για να εντοπιστούν/ανακαλυφθούν μιας πολύπλευρης κι επισταμένως έρευνας. Σε ό, τι αφορά ειδικά στις συνέπειες/επιπτώσεις των κρίσεων κι αυτές απαιτούν μια εξίσου

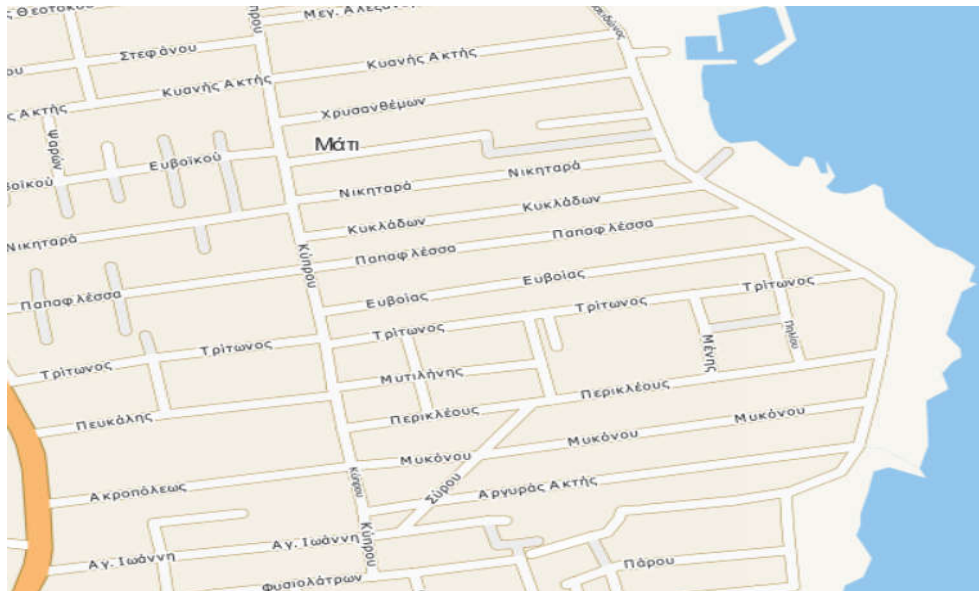
εξονυχιστικής μορφής έρευνα από την εκάστοτε ηγεσία, μιας και οι επιπτώσεις άλλοτε προκύπτουν αμέσως μετά την κρίση, άλλες ύστερα από ένα χρονικό διάστημα, και άλλες οι οποίες δεν ήταν ευδιάκριτες όμως ήσαν πολύ σοβαρότερες συγκριτικά με τις κύριες επιδράσεις και ανιχνεύθηκαν πολύ αργότερα. Ο επακριβής προσδιορισμός όλων των αιτίων (μικρών ή μεγάλων) καθώς και των αποτελεσμάτων ενδέχεται να επηρεάσει καταλυτικά τα συναισθήματα και τις συμπεριφορές-στάσεις των πληγέντων, στη βάση πως οι άνθρωποι ύστερα από μία κρίση επιθυμούν να μάθουν τι ακριβώς συνέβη, τον λόγο που συνέβη, πώς έγινε όλη η τραγωδία με θύματα ανθρώπους, τι σημαίνει η τραγωδία αυτή για τον τόπο τους, και πώς γίνεται βεβαιωθούν ότι δε θα ξανασυμβεί στο μέλλον. Αυτό λοιπόν το στοιχείο καθιστά τον εντοπισμό όλων των αιτίων αλλά και των αποτελεσμάτων εξαιρετικά σημαντικό αναφορικά με την ανάκαμψη του πληθυσμού που βίωσε την κρίση.

Κεφάλαιο 4. Η περίπτωση της πυρκαγιάς στο *Μάτι*

4.1 Περιγραφή (φυσιογνωμία) της περιοχής

Το *Μάτι* (βλ. Εικ. 8, 9) αποτελεί έναν πανέμορφο παραθεριστικό οικισμό, που υπάγεται στον δήμο Μαραθώνος της Ανατολικής Αττικής εντός των διοικητικών ορίων της Δημοτικής Ενότητας της Νέας Μάρκης, που βρίσκεται στο νοτιότερο σημείο των συνόρων με τη Ραφήνα. Ανήκε διοικητικά στο δήμο της Νέας Μάρκης, αν και βρισκόταν πολύ κοντά στη Ραφήνα. Συνορεύει στα βόρεια με τον παραθεριστικό στρατιωτικό οικισμό του Αγίου Ανδρέα της Νέας Μάρκης, νότια με τη Ραφήνα, δυτικά με τον Νέο Βουτζά της Ραφήνας και τέλος ανατολικά βρέχεται από τον κόλπο των Πεταλιών, στο νότιο Ευβοϊκό. Είναι μια έκταση 1200 στρεμμάτων, που παλαιότερα (1930) είχε πωληθεί σε Χαλανδριώτες από τη Μονή Πεντέλης και οι οποίοι φρόντισαν να διαμοιράσουν την έκταση αυτήν μέσω κλήρωσης μεταξύ τους. Στη συνέχεια εφήρμοσαν ιδιωτικής φύσης πολεοδόμηση. Το *Μάτι* βρίσκεται συγκεκριμένα ανάμεσα στη λεωφόρο Μαραθώνος και της θάλασσας της νότιας περιοχής της δημοτικής Ενότητας, του δήμου Μαραθώνος. Την ονομασία *Μάτι* πιθανόν να την υιοθέτησε και λόγω της θέας, που έχει η περιοχή προς τη θάλασσα. Η κατοίκηση της περιοχής ξεκίνησε στη δεκαετία του 1960, ως ένας κατεξοχήν αραιοκατοικημένος παραθεριστικός οικισμός στην αρχή με πολλές όμως εξοχικές κατοικίες. Από τον Σεπτέμβριο του 2006 ξεκίνησε βαθμιαία και η ένταξη της εν λόγω περιοχής στο σχέδιο πόλεως της Νέας Μάρκης. Στην περιοχή έχουν δημιουργηθεί πολλά και πολυτελή ξενοδοχεία καθώς και παραθεριστικές και ναυταθλητικές υποδομές. Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, το *Μάτι* αποτελούσε πλέον έναν πυκνοκατοικημένο οικισμό, που όμως δεν είχε ενταχθεί πλήρως στο σχέδιο της πόλεως της Νέας Μάρκης, διότι η όλη τότε άναρχης μορφής δόμησή της ήταν ένα μεγάλο πρόβλημα. Ο κεντρικός μάλιστα παραθαλάσσιος δρόμος, που μόνον κατ'εμφημισμόν αποκαλείτο ως Λεωφόρος του Ποσειδώνος, ήταν πάντοτε επικίνδυνα μπλοκαρισμένος από πλήθος παρκαρισμένων αυτοκινήτων, ενώ και η στενότητα του οδοστρώματος δεν επέτρεπε στα αναρίθμητα αυτοκίνητα να

μπορέσουν να κινηθούν με ευκολία σε διπλή μάλιστα κατεύθυνση. Στην πραγματικότητα ήταν μια λεωφόρος αλλά με διαστάσεις μονόδρομου (<https://www.meteora24.gr>).

Εικ. 8 - Χάρτης, Μάτι Αττικής
Πηγή: <https://www.vrisko.gr/maps/mati>

Εικ. 9 - Χάρτης, Μάτι Αττικής
Πηγή: <https://docplayer.gr/9223212-O-dimos-marathona-i-voreioanatoliki-attiki-ypo-to-prisma-ton-exelixeon-horotaxikos-shediasmos-7oy.html>

4.1.1 Θεσμικό πλαίσιο

Παρά τη σημαντική ανάπτυξη της περιοχής του Δήμου Μαραθώνα τα τελευταία χρόνια σε επίπεδο οικιστικό, εντούτοις διαπιστώνεται μια παντελής έλλειψη δικτύωσης μεταξύ των οικισμών εξαιτίας της ανεπαρκούς και της δυσλειτουργικής οδικής σύνδεσης (ιδιαίτερα πυκνό οδικό δίκτυο που δεν είναι σε καλή κατάσταση, με δαιδαλώδεις και στενούς ασυνεχείς δρόμους, κάκιστο οδόστρωμα, χωματόδρομους) καθώς και της εξίσου δυσλειτουργικής συγκοινωνίας (βλ. Εικ. 10). Μάλιστα πλήθος ορεινών οικισμών απειλούνται με απομόνωση δυστυχώς, μιας και η όποια πρόσβαση σε αυτές είναι αδύνατη με υποδομές μηδαμινές. Το θεσμικό πλαίσιο για τον Δήμο Μαραθώνα περιελάμβανε Χωροταξικό και Ρυθμιστικό σχέδιο, το προτεινόμενο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο για την περιοχή, τους οικισμούς, τη ρυμοτομία κλπ. Εξελικτικά όμως η κατάσταση προφανώς ξέφυγε του ελέγχου, μιας και παρατηρήθηκε πως η όλη πορεία της οικιστικής εξέλιξης διαφοροποιούνταν από την αρχική και κυρίως την προβλεπόμενη. Τα όρια των οικισμών άρχισαν να επεκτείνονται πέραν των τιθέμενων κι επιτρεπτών, με συνέπεια την ανάδυση μιας διαφορετικής κατάστασης, δηλαδή τη συνύπαρξη μεταξύ αυθαίρετης και νόμιμης δόμησης με ελλιπείς τεχνικές και κοινωνικές υποδομές, και με το φυσικό περιβάλλον να βρίσκεται σε μια επαπειλούμενη κατάσταση η οποία συνδεόταν και με την ισχύουσα κατάσταση π.χ. μολύνσεις αλλά και με τη μελλοντική ανάπτυξη π.χ. πυρκαγιές κλπ. Η όλη περιοχή στο Μάτι δυστυχώς δομήθηκε με αυθαίρετο τρόπο με πλήθος κτισμάτων (βλ. Εικ. 10) κυρίως Β' κατοικίας, με πολλά εξ αυτών μάλιστα να είναι καλοδιατηρημένα και με πλούσια βλάστηση. Η νοτιότερη πλευρά της περιοχής διαθέτει χαμηλότερης ποιότητας κτίσματα, πολύ πιο πυκνή δόμηση, εδαφικά έχει ανάγλυφο έντονο καθώς και ιδιαίτερα μεγάλες κλίσεις (π.χ. ρέμα Παππά, λοφίσκος). Με σημείο έτσι αναφοράς την περίπτωση στο Μάτι γίνεται σαφές κι επιβεβλημένο πως το ισχύον θεσμικό πλαίσιο απεδείχθη περίτρανα ανεπαρκές, και γι' αυτό απαιτείται μια καθολική αναδιαμόρφωσή του με προσθήκη αυστηρότερων νόμων καθώς και διατάξεων, που εν συνόλω θα διασφαλίζουν την προστασία του περιβάλλοντος, το οποίο με τη σειρά του θα «προστατεύσει» τον άνθρωπο και την υγεία του (Χωροταξικός Σχεδιασμός 7^{ου}, 2010-11).

Εικ. 10 - Μάτι Αττικής

Πηγή: <https://ecopress.gr/eb-afthereti-domisi-to-istoriko-mias>

4.2 Κρατικός μηχανισμός

Η Πολιτική Προστασία, ως ένα καινοτόμο κομμάτι που δεν προϋπήρχε παλαιότερα, δημιουργήθηκε και στη χώρα μας με μοναδικό του στόχο την προστασία των πολιτών, του περιβάλλοντος αλλά και της περιουσίας, συμπεριλαμβανομένης και της πολιτιστικής κληρονομιάς, των υποδομών, των πλουτοπαραγωγικών πηγών, των υπηρεσιών ζωτικής σημασίας, των υλικών αγαθών αλλά και των άυλων αγαθών από δυσχερείς καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, που προκαλούνται από φυσικές, τεχνολογικές και άλλες καταστροφές, στη διάρκεια μάλιστα μιας ειρηνικής περιόδου. Σύμφωνα με την Καραμάνου (2021: 6) «Η ασφάλεια και η προστασία των πολιτών και του περιβάλλοντος αποτελούν βασικές συνταγματικές υποχρεώσεις κάθε σύγχρονου δημοκρατικού κράτους. Στην υποστήριξη αυτής της υποχρέωσης συστήνονται ειδικά (διοικητικά) συστήματα και μηχανισμοί, με σκοπό να οργανώσουν, να συντονίσουν, να κατευθύνουν και να διασυνδέσουν τους φορείς και τις υπηρεσίες της δημόσιας διοίκησης (κατά λόγο αρμοδιότητας), καθώς και του ιδιωτικού δυναμικού και μέσων για την επίτευξη του στόχου της πολιτικής προστασίας, με έναν ενιαίο σχεδιασμό και συγκεκριμένους κανόνες».

Ιστορικά το έτος 1998 εκδόθηκε το σχέδιο ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ, το οποίο στόχευε στην υιοθέτηση στοχευμένων μέτρων και πολιτικών προεργασίας, πρόληψης καθώς και καθόλα οργανωμένης-συντονισμένης ενεργοποίησης όλων των δυνάμεων του κράτους με στόχο την έγκαιρη κι αποτελεσματική διαχείριση των κρίσεων και καταστροφών με την παροχή παράλληλα και της όποιας δυνατής βοήθειας στους πληγέντες της κρίσεως¹. Αυτό το όλο σύστημα ενεργοποίησης της πολιτικής προστασίας χωρίζεται σε: 1^ο Κατάσταση πλήρους ετοιμότητας της πολιτικής προστασίας υπό το πρίσμα ενός στοιχειοθετημένου κινδύνου όπου και συμπεριλαμβάνει τη φάση κλιμάκωσης της ετοιμότητας (επαγρύπνησης) του δυναμικού καθώς και όλων των μέσων της πολιτικής προστασίας, κατά την περίοδο εξειδίκευσης που διεξάγεται στον σχεδιασμό (οργάνωση) της ετοιμότητας, 2^ο Κατάσταση Έκτακτης Ανάγκης της Πολιτικής Προστασίας, στην οποία συμπεριλαμβάνεται η κατάσταση που έχει σχέση με μια συγκεκριμένη κρίση ή καταστροφή της οποίας η καταπολέμηση (προ)απαιτεί α) μια ειδική εποπτεία σε επίπεδο συντονισμού-οργάνωσης από τη ΓΓΠΠ, και β) άμεση κινητοποίηση (δράση) όλου του δυναμικού καθώς και όλων των υπάρχοντων μέσων εκτός του ήδη διαθέσιμου διατιθέμενου υπό κανονικές συνθήκες (Καραμάνου, 2021). Αυτή η ενεργοποίηση της Πολιτικής Προστασίας ακολουθεί την τάση του Γενικού Σχεδίου ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ, με τη διαμόρφωση ενός συστήματος ενεργειών/κινήσεων τεσσάρων (4) φάσεων ως εξής (Καραμάνου, 2021):

1. Συνήθης ετοιμότητα,
2. Αυξημένη ετοιμότητα,
3. Άμεση Ενεργοποίηση/Κινητοποίηση, με επεμβάσεις και καίριες παρεμβάσεις,
4. Αποκατάσταση – Αρωγή, με καταγραφή κι εκτίμηση των ζημιών και των απωλειών και ειδικά με παροχή άμεσης βοήθειας στους πληγήσαντες, καθώς και με την υιοθέτηση μέτρων σχετικά με την άμεση αποκατάσταση των ζημιών, και φυσικά εάν είναι δυνατή κι εφικτή η πρόληψη συναφών συγκυριών.

---

¹ Βλέπε ΥΑ 2025/1998 μετά την ισχύ της οποίας καταργήθηκε το Ν.Δ. 857/18-3-1971.

Όμως παρόλες τις ευοίωνες κι ελπιδοφόρες προσδοκίες για τη δημιουργία της Πολιτικής Προστασίας, εντούτοις η ισχύουσα εικόνα και η κατάσταση που διαπιστώνεται να επικρατεί στο εσωτερικό της και με βάση την πρόσφατη κάκιση διαχείριση της δραματικής πυρκαγιάς στο Μάτι, δυστυχώς καταδεικνύει πως η Πολιτική Προστασία δια-λειτουργεί έως και υπολειτουργεί, δείχνοντας βιωματικά πως είναι ανεπαρκής. Η περιβόητη νεωτερική και πολλά υποσχόμενη σε επίπεδο προειδοποίησης του πληθυσμού με την καινοτομία του Εθνικού Μηχανισμού, που προέβλεπε στη δράση και στη λειτουργία των Πλαισίων Διαχείρισης Εκτάκτων Αναγκών (ΠΔΕΑ), όπου λεγόταν πως θα ενημέρωνε και θα προειδοποιούσε τους πολίτες, δυστυχώς ουδέποτε ακολουθήθηκε. Με αποτέλεσμα οι κάτοικοι στο Μάτι να μην απομακρυνθούν έγκαιρα βιώνοντας μια τραγωδία. Τι έφταιξε και η Πολιτική Προστασία δε στάθηκε στο ύψος των περιστάσεων και κυρίως δεν ειδοποίησε τους κατοίκους; Μήπως έφταιξε η ελλιπής στελέχωση της εν λόγω υπηρεσίας με άτομα έμπειρα σε βασικές αρχές αντιμετώπισης κρίσεων και καταστροφών, που να μπορούσαν να διαχειριστούν την κρίση; Αυτό είναι σίγουρα ένα θέμα, που πρέπει η πολιτεία να διερευνήσει επισταμένως. Όπως επίσης πρέπει η πολιτεία να ενσκήψει πολύ σοβαρά, μιας και βάσει του άρθρου 1 του Ν. 3013/2002² και στο πλαίσιο της Πολιτικής Προστασίας είχε προβλέψει και όντως διεξήγαγε πολλές δράσεις που επεδίωκαν εν ώρα εκδήλωσης μιας κρίσης τόσο την προάσπιση της ζωής όσο και της υγείας των πολιτών, και μάλιστα ευαγγελιζόταν την άμεση κι οργανωμένη απομάκρυνσή τους από την περιοχή όπου βρισκόταν εν εξελίξει μια κρίση, μία καταστροφή. Μάλιστα και το άρθ. 18 του Ν.3613/2007³ θεσμοθετεί συγκεκριμένα την όλη διεργασία της Οργανωμένης Απομάκρυνσης του Πληθυσμού σε μια εξελισσόμενη επικείμενη καταστροφή. Πιο συγκεκριμένα η όλη Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ της Πολιτικής Προστασίας αποτελεί μια διοικητική δομή του Εθνικού Μηχανισμού, ανήκει στον γγΠΠ, ενώ με τις πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις περί πολιτικής προστασίας συμπεριελήφθη στη δομή της ΓΓΠΠ, και μάλιστα λειτουργεί

---

² <https://www.e-nomothesia.gr/kat-politike-prostasia-psea-pallaike-amyna/n-3013-2002.html>

³ <https://www.e-nomothesia.gr/kat-demosia-dioikese/n-3613-2007.html>

υπό την εποπτεία της το ΕΚΕΔΑΠ, το οποίο και ιδρύθηκε το έτος του 2002⁴. Ο σκοπός ίδρυσης του ΕΚΕΔΑΠ, που έχει έδρα στη ΓΓΠΠ, είναι η συγκέντρωση διαφόρων χρήσιμων δεδομένων που θα αποσκοπούν στη διευκόλυνση ανάπτυξης της συνεργασίας σε επίπεδο πρόληψης, αντιμετώπισης και συντονισμού των δράσεων στον τομέα των δασικών πυρκαγιών σε εθνικό αλλά κι ευρωπαϊκό επίπεδο (Καραμάνου, 2021).

Παρόλα αυτά η περίπτωση της πυρκαγιάς, που μαινόταν ανεξέλεγκτα και με μη ελεγχόμενη διόλου της κίνησής της, αναπαριστάται δραματικά στη φωτογραφία του βίντεο (βλ. Εικ. 11 & 12 και ανάλογο βίντεο)⁵, όπου και αποτυπώνεται σταδιακά η ταχύτατη εξάπλωση της φονικής πυρκαγιάς στο Μάτι, όπως αυτή προσομοιώθηκε από το προγνωστικό σύστημα ταχείας απόκρισης IRIS 2.0⁶ για την εξάπλωση πυρκαγιών. Το σύστημα αυτό IRIS 2.0 είναι μια καινοτόμος και εξαιρετικά αναβαθμισμένη έκδοση του προϋπάρχοντος IRIS, ενός συστήματος που δημιουργήθηκε στα πλαίσια του ερευνητικού έργου **Balkan-Med Interreg DISARM**⁷, ώστε να μελετά επισταμένως την πρόγνωση της εξάπλωσης των δασικών πυρκαγιών, που εφεύρε, ανέπτυξε και υλοποίησε επιχειρησιακά το ΕΑΑ/METEO από το έτος του 2019 φτάνοντας έως και στις μέρες μας. Σε μια συγκριτική του αποτίμηση με το προϋπάρχον σύστημα, σαφώς το νεότερο και αναβαθμισμένο IRIS 2.0 δίνει τη δυνατότητα παροχής πολλών και λεπτομερέστερων στοιχείων και πληροφοριών (50 x 50 m), σε ό, τι αφορά στην αναμενόμενη κίνηση των πύρινων μετώπων (με βάση την τοπογραφία, τις καιρικές συνθήκες, καθώς και την καύσιμη ύλη), και λαμβάνοντας πάντοτε υπόψη του και τις πολύ σημαντικές αμφίδρομες αλληλεπιδράσεις που δημιουργούνται μεταξύ της φωτιάς αλλά και του επικρατούντος καιρού (λέγεται πως «η φωτιά δημιουργεί τον δικό της καιρό»). Συγκεκριμένα στη φονική πυρκαγιά στο Μάτι, η προσομοίωση, η οποία

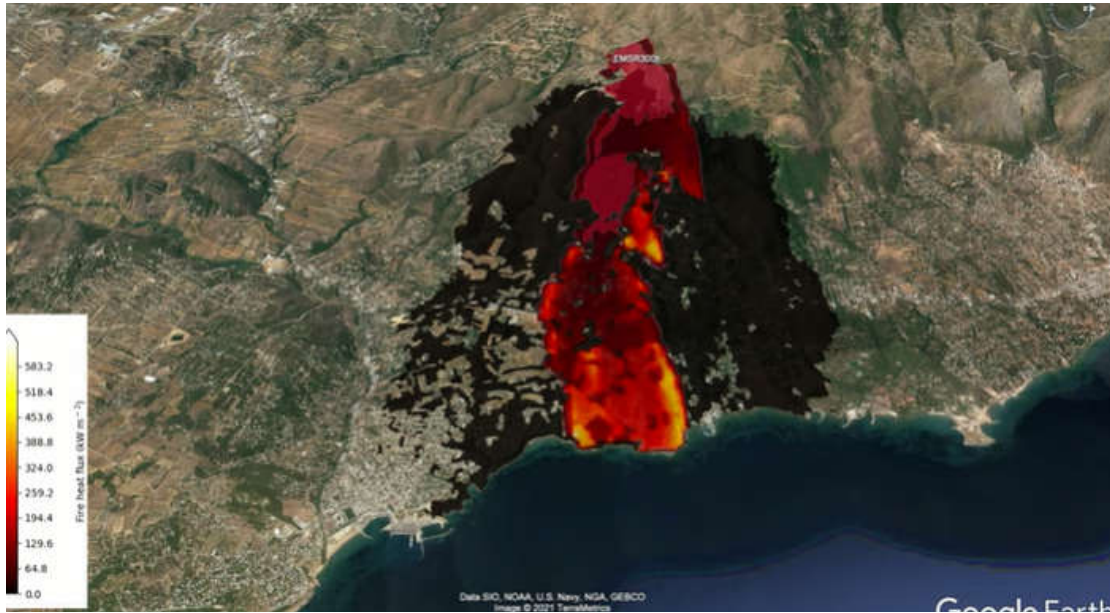
⁴ Ν. 4662/2020 άρθρο 43. https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/595716/nomos-4662-2020#%CE%86%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%BF_43|595968

⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=-PcRZpxsIFk>

⁶ https://edcm.edu.gr/images/news/hdrff/presentations/07_Giannaros-DISARM-IRIS.pdf

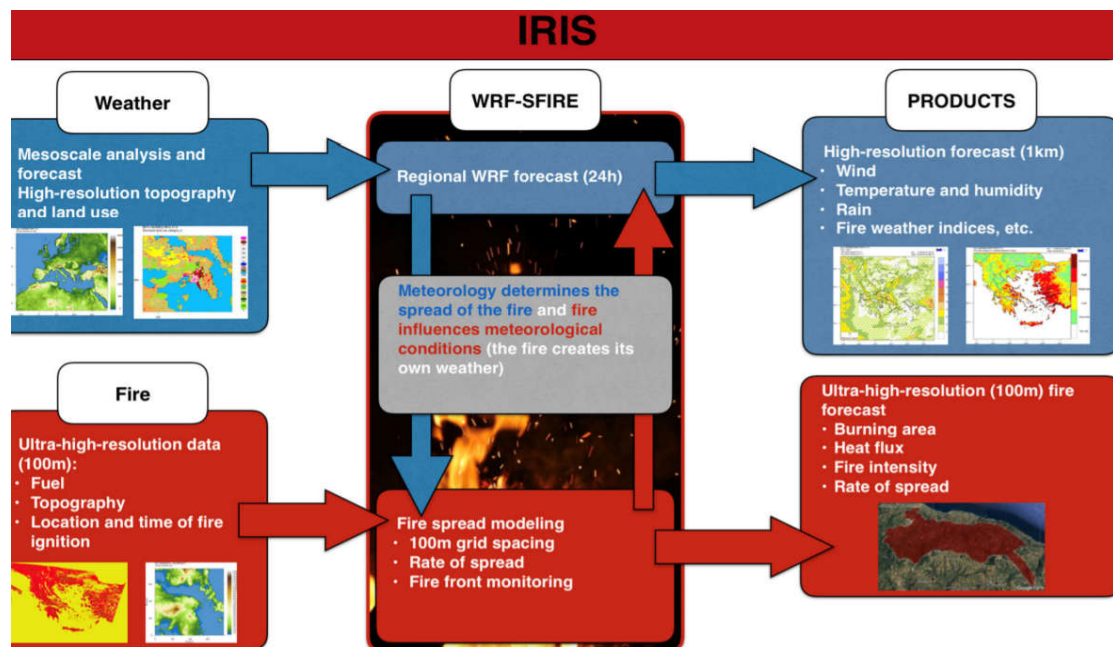
⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=3J3H0Mta3Jc&t=21s>

εφαρμόστηκε με τη συμβολή του συστήματος IRIS 2.0 απέδειξε πως το ακραίο και μη προσδοκώμενο της συμπεριφοράς ή της κατεύθυνσης και κυρίως της ταχύτητας του πυρός, με την πυρκαγιά να κατατάσσεται ως κατηγορία στο **στάδιο 7** (βλ. Εικ. 13), χαρακτηριζόμενη μάλιστα και από συνθήκες πυροθύελλας.

Εικ. 11 – Στιγμιότυπο από βίντεο του Προγνωστικού συστήματος ταχείας απόκρισης IRIS 2.0.

Πηγή: <https://www.tovima.gr/2021/07/23/science/mati-i-2i-pio-foniki-pyrkagia-tou-21ou-aiona-pagkosmios-pos-sarose-ta-panta>

Εικ. 12 - Rapid-Response Fire Spread Forecasting System - IRIS Προγνωστικό σύστημα ταχείας απόκρισης για την εξάπλωση πυρκαγιών

Πηγή: https://edcm.edu.gr/images/news/hdrff/presentations/07_Giannaros-DISARM-IRIS.pdf

1	Πυρκαγιά που μπορεί να ελεγχθεί σχετικά εύκολα Έρπουσα - Απουσία κηλίδωσης (καύτρες) - Χαμηλή ταχύτητα εξάπλωσης - Χαμηλό μήκος φλογών - Χαμηλό θερμικό φορτίο	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ
2	Πυρκαγιά που μπορεί να ελεγχθεί σχετικά δύσκολα Έρπουσα - Χαμηλής πυκνότητας κηλίδωση (καύτρες) - Μέτρια ταχύτητα εξάπλωσης - Μέτριο μήκος φλογών - Μέτριο θερμικό φορτίο	
3	Πυρκαγιά που μπορεί να ελεγχθεί πολύ δύσκολα Έρπουσα/Επικόρυφη - Υψηλής πυκνότητας κηλίδωση (καύτρες) - Σχετικά υψηλή ταχύτητα εξάπλωσης - Σχετικά υψηλό μήκος φλογών - Σχετικά υψηλό θερμικό φορτίο	
4	Πυρκαγιά που μπορεί να ελεγχθεί εξαιρετικά δύσκολα Έρπουσα/Επικόρυφη - Πολύ υψηλής πυκνότητας κηλίδωση (καύτρες) - Υψηλή ταχύτητα εξάπλωσης - Υψηλό μήκος φλογών - Υψηλό θερμικό φορτίο	
5	Πυρκαγιά που είναι σχεδόν αδύνατο να ελεγχθεί Επικόρυφη - Πολύ υψηλής πυκνότητας κηλίδωση (καύτρες) - Πολύ υψηλή ταχύτητα εξάπλωσης - Πολύ υψηλό μήκος φλογών - Πολύ υψηλό θερμικό φορτίο - Χαστική και απρόβλεπτη συμπεριφορά	ΑΚΡΑΙΕΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ
6	Πυρκαγιά που είναι αδύνατο να ελεγχθεί Επικόρυφη - Ακραίας πυκνότητας κηλίδωση (καύτρες) - Πάρα πολύ υψηλή έως ακραία ταχύτητα εξάπλωσης - Πάρα πολύ υψηλό μήκος φλογών - Πάρα πολύ υψηλό θερμικό φορτίο - Χαστική και απρόβλεπτη συμπεριφορά	
7	Πυρκαγιά που είναι αδύνατο να ελεγχθεί Επικόρυφη - Ακραίας πυκνότητας κηλίδωση (καύτρες) - Ακραία ταχύτητα εξάπλωσης - Ακραία υψηλό μήκος φλογών - Ακραία υψηλό θερμικό φορτίο - Χαστική και απρόβλεπτη συμπεριφορά - Συνθήκες πυροθύελλας	

Εικ. 13 - Κατηγοριοποίηση δασικών πυρκαγιών

Πηγή: <https://www.tovima.gr/2021/07/23/science/mati-i-2i-pio-foniki-pyrkagia-tou-21ou-aiona-pagkosmios-pos-sarose-ta-panta>

4.3 Το χρονικό της κρίσης: «Τι έφταιξε;»

Η μικρή αρχικά φωτιά, που φέρεται πως ξεκίνησε όταν επιχείρησε ένας κάτοικος ώστε να κάψει ξερά κλαδιά στην περιοχή της Καλλιτεχνούπολης της Ανατολικής Αττικής, ακριβώς στους πρόποδες του Πεντελικού Όρους, ημέρα Δευτέρα στις 23 Ιουλίου 2018, εκτυλίχθηκε ταχύτατα και κυρίως ανεξέλεγκτα σε μια πρωτοφανή στα παγκόσμια χρονικά καταστροφική πυρκαγιά (βλ. Εικ, 14-15), που μάλιστα προκάλεσε πολλούς θανάτους ανθρώπων, πολλών υποδομών, περιουσιών, επονομαζόμενη μάλιστα και ως η μεγαλύτερη και φονικότερη Αστική Πυρκαγιά που έλαβε χώρα εντός του 21ού αιώνα (αίωνα (<https://www.youtube.com/watch?v=GNLUNFerCOI>)).

Εικ. 14 - IRIS: Η φωτιά στο Μάτι

Πηγή: https://edcm.edu.gr/images/news/hdrf/presentations/07_Giannaros-DISARM-IRIS.pdf

Εικ. 15 - Η φωτιά στο Μάτι

Πηγή: <https://www.in.gr/2021/07/23/greece/mati-apokleistika-sto-gr-mia-ergasia-gia-ta-aitia-tis-tragodias>

Στις 23 Ιουλίου 2018 λοιπόν και ώρα 16:41 ξέσπασε πυρκαγιά στην περιοχή Νταού Πεντέλης, η οποία εξαιτίας των ισχυρότατων ανέμων που έπνεαν εκείνη την ώρα στην περιοχή, εξαπλώθηκε με πρωτοφανή ταχύτητα και ισχύ στην περιοχή Μάτι Αττικής σαν ένα ποτάμι λάβας (βλ. Εικ. 16, 17, 18, 19). Πιο συγκεκριμένα στις 16:41 το απόγευμα ξέσπασε δεύτερη πυρκαγιά, κοντά στο Νταού στην Πεντέλη, βόρεια της κεντρικής πλατείας του χωριού., αφού πριν στις 12:03 το μεσημέρι είχε ξεσπάσει μια πρώτη πυρκαγιά σε μια άλλη δασική περιοχή πολύ ψηλά στα Γεράνεια Όρη, πάνω από την περιοχή της Κινέτας. Στην αρχή η πυρκαγιά, που είχε ξεκινήσει κοντά στο Νταού στην Πεντέλη, βόρεια της κεντρικής πλατείας του χωριού κινείτο υπό φυσιολογικούς ρυθμούς με κατεύθυνση προς την περιοχή του Διονύσου, καίγοντας χαμηλή βλάστηση, και με αποτέλεσμα ο κρατικός μηχανισμός να εφησυχάσει εγκληματικά και να μην προνοήσει να διερευνήσει (προβλέψει) τον επερχόμενο τεράστιο κίνδυνο, ως όφειλε για την οποιαδήποτε πυρκαγιά είτε μικρής είτε μεγάλης επικινδυνότητας⁸. Γύρω στις 17:10 με 17:30 το απόγευμα δυστυχώς ο άνεμος ισχυροποιήθηκε ξαφνικά, αλλάζοντας μάλιστα και κατεύθυνση που έκλινε προς τα ανατολικά, με συνέπεια η πυρκαγιά να τεθεί γρήγορα εκτός ελέγχου, όπως επίσης και η πρώτη πυρκαγιά που είχε εντοπιστεί στην Κινέτα. Οι ριπές του ανέμου ειδικά στο βουνό έφταναν έως και τα 124 χιλιόμετρα την ώρα (12 Μποφόρ, ο μέγιστος βαθμός στην κλίμακα) και συνδυαστικά και με τις μεγάλες-υψηλές θερμοκρασίες περίπου στους 40 °C (πριν την εκδήλωση της πυρκαγιάς, η θερμοκρασία στο σταθμό της Ραφήνας έφτανε στους 39 °C, που ήταν και η μέγιστη τιμή για όλο το χρονικό διάστημα του καλοκαιριού σε όλη την περιοχή της Αττικής, ενώ και η σχετική υγρασία ήταν μόλις στο 19%), που ατυχώς επικρατούσαν εκείνη τη στιγμή οδήγησαν στην καταστροφή. Εξίσου καταλυτικό ρόλο στην ενίσχυση των ανέμων διαδραμάτισε και η τοπογραφία καθώς και το μικροκλίμα της εν λόγω περιοχής, τα οποία στοιχεία εν συνόλω ευθύνονταν για τη δημιουργία των ισχυρότατων καταβατικών ανέμων κατά μήκος του παραλιακού μετώπου από τη Ραφήνα έως και τη Νέα Μάκρη. Το αποτέλεσμα ήταν η φωτιά να κατακάψει ολοκληρωτικά τη βόρεια πλευρά του χωριού του Νταού, κι εν συνεχεία ανεξέλεγκτη

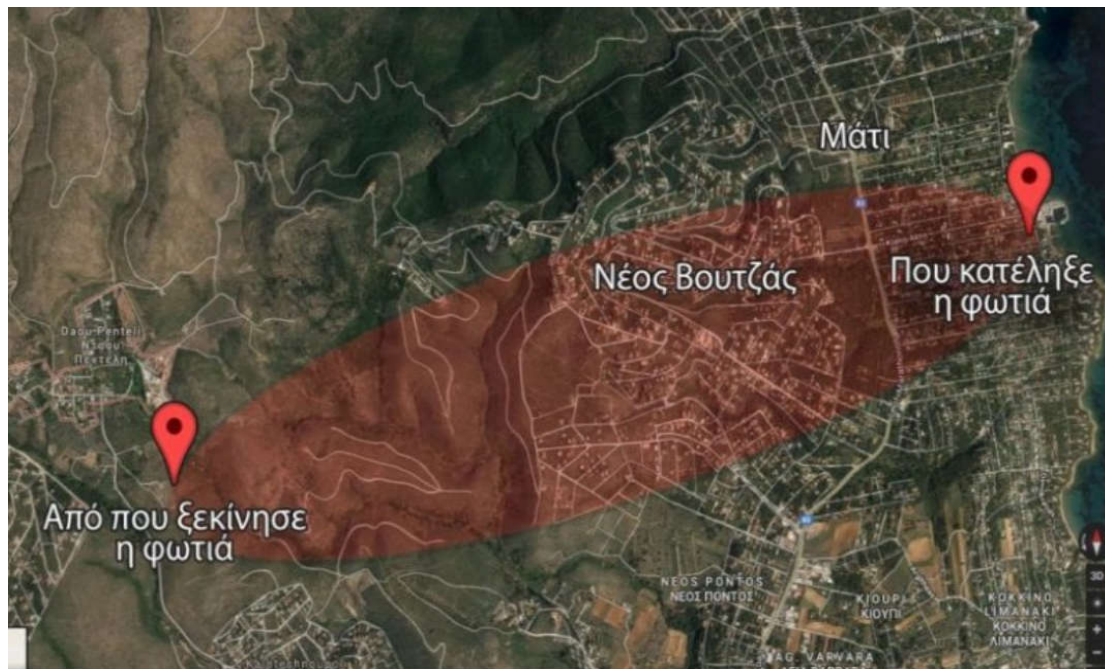
⁸ <https://www.kathimerini.gr/investigations/977325/to-chroniko-tis-ethnikis-tragodias>

να κατευθυνθεί μέσω της Ιεράς Μονής Παντοκράτορος προς την ευρύτερη περιοχή της Ραφήνας, στους οικισμούς Νέος Βουτζάς αρχικά και Κόκκινο Λιμανάκι και Μάτι στη συνέχεια εντός πολύ λίγων πραγματικά λεπτών. Γύρω στις 18:15 η φωτιά είχε ήδη φτάσει και στη θάλασσα. Στο διάβα της δυστυχώς έκαψε χιλιάδες σπίτια και οχήματα, όπως επίσης και αρκετές χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα δασικής έκτασης και κυρίως πευκοδάσους. Υλικές καταστροφές τεράστιες, αποτέφρωση παρακείμενων περιοχών, σοβαρότατες ζημιές στο δίκτυο ηλεκτροδότησης, των τηλεπικοινωνιών καθώς και της ύδρευσης. Εκείνο όμως που δε χωράει ακόμη ο ανθρώπινος νους εν έτει 2021 ήταν πως λόγω της ταχύτατης φωτιάς, που δεν κατέστη δυνατό από πλευράς των αρμοδίων οργάνων της πολιτείας να ελεγχθεί, ήταν πως άνθρωποι μη μπορώντας να αντιδράσουν κάηκαν στην κυριολεξία ζωντανοί κι απροστάτευτοι είτε μέσα στις οικίες τους είτε μέσα στα αυτοκίνητά τους, προσπαθώντας απέλπιδα να σωθούν, παγιδευμένοι στη λαίλαπα της φωτιάς, που σάρωνε τα πάντα. Ο πανικός διάχυτος, με μερικούς που βρήκαν δίοδο διαφυγής προς την ακτή και είτε σώθηκαν είτε βρήκαν φρικτό θάνατο, καθώς επιχείρησαν να στραφούν στη θάλασσα (βλ. Εικ. 18) αλλά δεν τα κατάφεραν και πνίγηκαν. Το μόνο παρήγορο της όλης τραγωδίας ήταν πως έγκαιρα ειδοποιήθηκαν και εκκενωθήκαν οι παιδικές κατασκηνώσεις καθώς και τα Θέρετρα της Πολεμικής Αεροπορίας στο Ζούμπερι και του Στρατού της Ξηράς στον Άγιο Ανδρέα⁹.

---

⁹ <https://www.ethnos.gr>, <https://gr.euronews.com/2018/12/26/apologismos-2018-i-pyrkagia-sto-mati>

Εικ. 16 - Διαδρομή εξάπλωσης της φωτιάς στο Μάτι

Πηγή: <https://www.athensmagazine.gr/article/news/354171-sokarei-o-xarths-ths-tragwdias-san-potami-eksaplwthhke-h-pyrkagia-sto-mati>

Σύμφωνα με την ενημέρωση του υπουργείου Υγείας από τη φονική πυρκαγιά στο Μάτι έχασαν τη ζωή τους αριθμητικά 102 άνθρωποι, με νεότερο θύμα ένα μωρό μόλις 6 μηνών και το γηραιότερο σε ηλικία 93 ετών. Ο αριθμός των εγκαυματιών, που βρίσκονταν σε νοσηλεία, ήταν εξίσου πολύ μεγάλος. Το έργο των ιατροδικαστών σε ό, τι αφορούσε στην αναγνώριση των αποτεφρωμένων ανθρώπινων κορμιών ήταν κάτι εξαιρετικά δύσκολο και ψυχικά επώδυνο και σε επίπεδο αναγνώρισης, μιας και η ταυτοποίησή τους κρίθηκε ως αδύνατη. Ήταν μία επίπονη και πολύ χρονοβόρα διαδικασία με τις σκηνές των συγγενών έξω από το νεκροτομείο να είναι συγκλονιστικές¹⁰.

¹⁰ Στο ίδιο.

Εικ. 17 - Η φωτιά στο Μάτι

Πηγή: <https://www.in.gr/2021/07/23/greece/mati-apokleistika-sto-gr-mia-ergasia-gia-ta-aitia-tis-tragodias> - <https://www.newsbomb.gr/ellada/story/903614/fotia-attiki-ta-anapantita-giati-poy-odigisan-stin-tragodia-se-mati-rafina-kai-neo-voytza>

Εικ. 18, 19 - Η φωτιά στο Μάτι

Πηγή: <https://www.in.gr/2021/07/23/greece/mati-apokleistika-sto-gr-mia-ergasia-gia-ta-aitia-tis-tragodias> - <https://www.newsbomb.gr/ellada/story/903614/fotia-attiki-ta-anapantita-giati-poy-odigisan-stin-tragodia-se-mati-rafina-kai-neo-voytza>

Το ερώτημα που βασανίζει... τι πραγματικά έφταιξε και τίποτα δε λειτούργησε και χάθηκαν τόσες αθώες ανθρώπινες ψυχές άδικα, ενώ μπορούσε να είχε αποφευχθεί η όλη τραγωδία ή έστω να μην υπάρξουν ανθρώπινες απώλειες; Μεταξύ των αιτίων διατυπώθηκαν και οι εξής συλλογιστικές:

- **Ήταν «όλες οι πληγείσες περιοχές ξεκάθαρα δασικές»;** Πρέπει να σημειωθεί πως καμία από τις αστικές περιοχές, που κάηκαν, δεν ενείχε Δασικό χαρακτήρα εκτός της αραιοκατοικημένης Προβαλίνθου (το βόρειο μέρος του νέου Βουτζά, που υπάγεται στο Δήμο του Μαραθώνα), και όλες σχεδόν τις κλειστές δημόσιες εκτάσεις που κάλυπταν οι Κρατικές κατασκηνώσεις του Αγίου Ανδρέα,
- **Ήταν «γεμάτη αυθαίρετα η περιοχή, όπως υποστηρίχθηκε»;** Είναι χρήσιμο να αναφερθεί πως με βάση πως οι δασικές, οι σαφώς οικιστικού ελέγχου, οι πολεοδομημένες καθώς και οι εκτός σχεδίου περιοχές, ενέχουν έναν μέσο όρο αυθαιρεσιών περίπου στο ποσοστό του 25%,
- **Ήταν ήδη γνωστές οι καιρικές συνθήκες, που θα επικρατούσαν στη γενικότερη περιοχή μέσω της ΕΜΥ, ή οι υπεύθυνες κρατικές δυνάμεις «πιάστηκαν εξ απήνης», όπως ισχυρίστηκαν;** Πρέπει να επισημανθεί πως η πρόβλεψη της ΕΜΥ την προηγούμενη ακριβώς ημέρα Κυριακή στις 22 Ιουλίου 2018 σχετικά με τις προβλεπόμενες καιρικές συνθήκες, που θα επικρατούσαν την επόμενη μέρα στην Αττική, ήταν σαφέστατη και είχε κανονικά ανακοινωθεί. Η ΕΜΥ εξέδωσε λοιπόν ανακοίνωση, τονίζοντας πως θα επικρατούσαν δυτικοί άνεμοι μετά το μεσημέρι και οι οποίοι θα δυνάμωναν βαθμιαία, και για αυτό άλλωστε κι εκείνη η μαύρη ημέρα είχε τεθεί ως μια ημέρα υψηλού κινδύνου για εκδήλωση πυρκαγιών,
- **«Έφταιγε μήπως η Κλιματική Αλλαγή»;** Πρέπει να τονιστεί ότι η όλη περιοχή, όπου κι εξελίχθηκε το πρωτοφανές καταστροφικό φαινόμενο, ενείχε πολύ υψηλότερα ποσοστά υγρασίας συγκριτικά με τη ξηρότητα, που διαπιστωνόταν συνήθως στις περιοχές της Ανατολικής Αττικής καθώς και στους ανατολικούς πρόποδες του Πεντελικού Όρους, που τείνουν να εκτείνονται βορειοανατολικά από την περιοχή Ντράφι έως και τα όρια Νέας Μάκρης – Μαραθώνα.
- **Έφταιγε ενδεχομένως η ρυμοτομία στην περιοχή; Υπήρχαν ή «δεν υπήρχαν εν τέλει οι προβλεπόμενες δίοδοι διαφυγής προς τη θάλασσα»;** (βλ. Εικ. 20). Το 99% των δρόμων στο Μάτι είναι υποδειγματικά

προσανατολισμένοι από την Ανατολή προς τη Δύση και από τον Βορρά προς το Νότο. Αν κοιτάξει μάλιστα κανείς ολόκληρη την περιοχή της Αττικής, παρόμοια «τετραγωνισμένη αλλά και προσανατολισμένη ρυμοτομία, δε θα μπορέσει να εντοπίσει εύκολα σε κάποιο άλλο προάστιο παρά μόνον στο Παλιό Φάληρο, το Μοσχάτο αλλά και τον Πειραιά. Όλοι λοιπόν σχεδόν οι δυτικο-ανατολικοί δρόμοι, που είχαν κατεύθυνση καθόδου προς το Μάτι, ένωναν τη Λεωφόρο Μαραθώνος με την κεντρική Κύπρου και την παραλιακή Ποσειδώνος, που διέτρεχαν το Μάτι παράλληλα από Βορρά προς Νότο.

Εικ. 20 - Χάρτης δρόμων στο Μάτι

Πηγή: <https://www.in.gr/2021/07/23/greece/mati-apokleistika-sto-gr-mia-ergasia-gia-ta-aitia-tis-tragodias>

Μια άλλη υπόθεση ήταν, αν γενικότερα υπήρξε λανθασμένος ο γενικότερος συντονισμός, μιας κι εν μέσω εξέλιξης της πυρκαγιάς οι αρμόδιοι κρίσεων έστειλαν τους πυρόπληκτους κατοίκους ατυχώς από τη Μαραθώνος προς τον παραλιακό δρόμο, στη βάση όμως πως δεν πίστευαν ότι θα κατέληγε κάτω η φωτιά. Ήταν μια περίπτωση που δεν τους είχε ξανατύχει και δε διερεύνησαν κιόλας, όταν την πρότειναν, με αποτέλεσμα άνθρωποι και οχήματα να φρακάρουν και πανικόβλητοι να μη ξέρουν πού να στραφούν (βλ. Εικ. 21).

Εικ. 21 - Πώς παγιδεύτηκαν οι κάτοικοι

Πηγή: <https://www.newsbomb.gr/ellada/story/903597/fotia-attiki-etsi-egklovistikana-ta-thymata-tis-fonikis-pyrkagias-sto-mati-xarths>

Η επόμενη ημέρα της καταστροφικής πυρκαγιάς (βλ. Εικ. 22) βρήκε πολλές δεκάδες ατόμων, που κατάφεραν να διασωθούν από την πύρινη λαίλαπα και την πολιτεία ενόψει των ευθυνών της. Δεν υπήρξε απόπειρα εκκένωσης του οικισμού, υποτιμήθηκε ο κίνδυνος από τις αρχές, τους φορείς αλλά και από τους κατοίκους που θεώρησαν ότι η πυρκαγιά δε θα διέσχιζε το σύνορο της Λεωφόρου Μαραθώνος. Ο κόσμος ατυχώς οδηγήθηκε σε στενούς δρόμους, όπου και παγιδεύτηκε επικρατώντας ένας πανικός άνευ προηγουμένου. Όσοι

προσέγγισαν τη Λεωφόρο Μαραθώνος, τότε είδαν τις φλόγες εντός μόλις 15 λεπτών να καταλήγουν στο Μάτι και να τους περικυκλώνουν.

Εικ. 22 - Το Μάτι μετά την πυρκαγιά

Πηγή: <https://www.protothema.gr/greece/article/809417/deite-to-mati-apo-psila>

4.4 Η σημερινή εικόνα της περιοχής

Πώς είναι όμως η περιοχή στο Μάτι τρία χρόνια μετά την πρωτοφανή καταστροφή (βλ. Εικ. 23 & 24 (A1, A2, A3, A4) και κυρίως πώς είναι οι άνθρωποι, που ήρθαν αντιμέτωποι με τη φωτιά; Η πολιτεία συμπαραστάθηκε στους πυρόπληκτους ως όφειλε και ως κήρυττε σε επίπεδο δράσεων και στήριξης γενικότερα; Ποια ήταν τα μέτρα της πολιτείας, ώστε σταδιακά η περιοχή να ανακάμψει-αναπλαστεί πολεοδομικά; Έχουν υιοθετηθεί μέτρα, τα οποία μάλιστα συστάθηκαν και από τη WWF για το θέμα των πυρκαγιών; Κάποια από αυτά λίγο έδειξε να προχωρούν, όμως άλλα δεν έχουν διόλου εφαρμοστεί. Η WWF κατέθεσε μία σειρά από αιτήματα, τα οποία απέστειλε και στην Ελλάδα, με ενδεικτικότερα την ανάγκη υιοθέτησης του συστήματος της δασοπυροπροστασίας, το οποίο σύστημα ακόμη και σήμερα μεροληπτεί έναντι της πολιτικής της πρόληψης. Είναι επιβεβλημένο

πλέον να μετακινηθεί το ειδικό βάρος από την καταστολή προς τις πολιτικές και δη τις δράσεις πρόληψης, με ταυτόχρονο όμως συντονισμό που θα αναπτύσσεται μεταξύ πρόληψης και καταστολής. Ένα ακόμα πολύ βασικό και κυρίως κομβικό ζήτημα είναι και η διαχείριση από τους τοπικούς Δήμους και τις κοινότητες, καθώς επίσης και η αναδιοργάνωση της Πυροσβεστικής η οποία ειδικά στη διαχείριση της πυρκαγιάς στο Μάτι ήταν έντονη σε επίπεδο όμως ατομικό και ανθρωπιστικό και όχι συλλογικό και λειτουργικό, με την πολιτεία να ενσκήπτει πολύ σοβαρά στο θέμα των πυρκαγιών, η οποία πολιτεία σίγουρα και πολύ σωστά διακήρυξε ενέργειες και μέτρα (βλ. Εικ. 24 (A1, A2, A3, A4) ανάκαμψης της περιοχής στο Μάτι, όμως η γραφειοκρατία δυστυχώς καθυστερεί, με συνέπεια οι πυρόπληκτοι να περνούν μόνοι τους τον δικό τους Γολγοθά.

Εικ. 23 - Το πριν και το μετά της καταστροφής

Πηγή: <https://www.newsit.gr/ellada/mati-attikis-to-prin-kai-to-meta-tis-katastrofis-mesa-aposyglonistika-drones-i-sygkrisi-sta-idia-simeia-video/2587184>

A1. Ειδικό Πολεοδομικό Σχέδιο & Δασικοί χάρτες

Πραγματοποιηθείσες ενέργειες από 23/7/2020

- Οριστικοποιήθηκαν – αναρτήθηκαν οι δασικοί χάρτες
- Επικαιροποιήθηκε το ΕΠΣ σε συνάρτηση με δασικούς χάρτες - Εξαιρούνται οριστικά οι περιοχές Αμπελουπόλης και Προβάλινθου
- Παρασχέθηκε σύμφωνη γνώμη από το Περιφερειακό Συμβούλιο
- Συγκλήθηκε το ΚΕΣΥΠΟΘΑ που ενέκρινε το ΕΠΣ

A1. Ειδικό Πολεοδομικό Σχέδιο (2)

Επόμενα βήματα

- Το Π.Δ. προωθείται προς έλεγχο από το ΣτΕ και εν συνεχεία υπογραφή από την ΠτΔ
- Ταυτόχρονα προωθείται η ανάθεση του ρυμοτομικού σχεδίου, συμπεριλαμβανόμενης και της ακτομηχανικής μελέτης: χρόνος ολοκλήρωσης 12 μήνες

A2. Προσωρινή αποκατάσταση υποδομών

(εδοστωμάτων, έργων σήμανσης, απορροής κλπ)

Πραγματοποιηθείσες ενέργειες από 23/7/2020

Ολοκληρώθηκαν οι αναθέσεις με διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση και κατόπιν ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, υπεγράφη :

- Η από 15/4/2021 Σύμβαση κατασκευής των έργων Δήμου Μαραθώνα, 18μηνης διάρκειας
- Η από 16/4/2021 Σύμβαση κατασκευής των έργων Δήμου Ραφήνας, 18μηνης διάρκειας

Οι επεμβάσεις αφορούν σε αποκαταστάσεις ενιαία στις περιοχές του κάθε δήμου, ανεξαρτήτως του εύρους της φυσικής καταστροφής

A3. Λοιπές δράσεις (1) - πραγματοποιηθείσες ενέργειες από 23/7/2020

Συλλογή αμιάντου από κατοικίες (α')

Για τις περιπτώσεις με συναίνεση ιδιοκτήτη :

- Μετά την υπογραφή νέας σύμβασης αφαίρεσης αμιαντούχων υλικίων, ολοκληρώθηκε η απομάκρυνση από άλλα 52 κτίρια με συναίνεση του ιδιοκτήτη
- Εκκρεμούν 4 επικίνδυνα και 35 επισκευάσιμα ή ασύμφορα επισκευής

Συλλογή αμιάντου από κατοικίες (β')

Για τις περιπτώσεις χωρίς συναίνεση ιδιοκτήτη :

- Ολοκληρώθηκε η καταγραφή από τους Επιθεωρητές Περιβάλλοντος, καθώς και η διαδικασία γνωστοποίησης από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση
- Εκκρεμεί υπογραφή προγραμματικής Αποκεντρωμένης-ΥΠΟΔ για τη συλλογή του αμιάντου

Κατεδαφίσεις

- Έχει ανατεθεί η κατεδάφιση των ασύμφωνων επισκευής και αναμένεται ολοκλήρωση εντός Ιουλίου 2021
- Η επόμενη φάση κατεδαφίσεων, συνδέεται με την εφαρμογή του ΕΠΣ

Στήριξη πληγέντων

- Παρατάθηκε για ένα έτος το ειδικό καθεστώς στεγαστικής συνδρομής & επодότησης ενοικίου, κατόπιν επανελέγχου – αυστηροποίησης των προϋποθέσεων
- Σε ισχύ το καθεστώς αποζημίωσης για την αποκατάσταση κτίσματος και περιβάλλοντος χώρου

A3. Λοιπές δράσεις (2) - πραγματοποιηθείσες ενέργειες από 23/7/2020

Έκδοση αδειών

Συνεχιζόμενη δράση έκδοσης αδειών επισκευής και ανακατασκευής, με χρηματοδότηση τους από τα μέτρα στήριξης

Φιλοξενία σε κατασκηνώσεις

- Δρομολογήθηκαν διαδικασίες αποστέγασης κατόπιν επανελέγχου συνδρομής προϋποθέσεων
- Ισχυρές αντιδράσεις για μεμονωμένες περιπτώσεις υποχρέωσαν το ΥΠΕΘΑ σε προσωρινή υπαναχώρηση

Επαναληπτικές μετρήσεις

Εκκρεμεί διενέργεια επαναληπτικών μετρήσεων ποιότητας αέρα, υπογείων υδάτινων, νερού και τροφικής αλυσίδας – αρμοδιότητα ΥΠΕΝ - μετά την ολοκλήρωση των εργασιών αποκομιδής αμιάντου

Δενδροφύτευση

- Έγινε μερική δενδροφύτευση περιστατικού πρασίνου
- Εκκρεμεί δενδροφύτευση κοινόχρηστων χώρων με επιστημονικά κριτήρια λειτουργίας ως ζωνών πυροπροστασίας

Α4. Εξελίξεις επί των εξαγγελιών του Πρωθυπουργού στις 30/7/2020

Μεταβίβαση στον Δήμο, δασικού χαρακτήρα ακινήτου πρώην κατασκηνώσεων ΝΑΤ, για αξιοποίηση ως άλσους

- ❑ Το ακίνητο εκτιμήθηκε από ανεξάρτητο εκτιμητή, με δεδομένα αγροτικού ακινήτου (2,6 εκ) αντί δασικού (90 χιλ)
- ❑ Το Δ.Σ ΕΦΚΑ κωλύεται να πάρει απόφαση μεταβίβασης με παράβλεψη της εκτίμησης
- ❑ Ο Πρόεδρος του ΕΦΚΑ προκρίνει την παραχώρηση του ακινήτου στον Δήμο Μαραθώνα για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα
Θα αναπτυχθεί στη σύσκεψη

Δωρεά έκτασης για ανέγερση συγκροτήματος κοινωνικών κατοικιών

- ❑ Υπό αμφισβήτηση το ιδιοκτησιακό καθεστώς του ακινήτου που προτίθετο να παραχωρήσει η Εκκλησία της Ελλάδος.
- ❑ Εξετάστηκαν εναλλακτικές λύσεις από το ΥΠΕΝ και προκρίνεται παραχώρηση ακινήτου ιδιοκτησίας Δήμου Ραφήνας και απαλλοτρίωση όμορων

Θα αναπτυχθούν στη σύσκεψη

Ανέγερση συγκροτήματος κοινωνικών κατοικιών

Επήλθε συμφωνία χρηματοδότησης της ανέγερσης από την Κυπριακή Δημοκρατία.

Οι ειδικοί όροι θα συγκεκριμενοποιηθούν μετά την οριστικοποίηση της έκτασης και την εκπόνηση τοπικού ρυμοτομικού σχεδίου.

Εικ. 24 (Α1, Α2, Α3) - Ενημερωτικός πίνακας σχετικά με τις αποφάσεις, τις δράσεις και το συντονισμό των ενεργειών για την αποκατάσταση των πληγεισών περιοχών της Ανατολικής Αττικής τρία χρόνια μετά τη φονική πυρκαγιά στο Μάτι

Πηγή: <https://www.in.gr/2021/07/23/greece/mati-tria-xronia-meta-oi-draseis-gia-tin-apokatastasi-tis-perioxis>

Κεφάλαιο 5. Συζήτηση – Συμπεράσματα

Με σημείο αναφοράς τη σπουδαιότητα της ηγεσίας κατά τη διαχείριση των κρίσεων, η παρούσα εργασία επιχείρησε μέσα και από τη Βιβλιογραφική ανασκόπηση να διερευνήσει τη *Μελέτη Περίπτωσης στο Μάτι* με τη φονική πυρκαγιά, που είχε ως αποτέλεσμα να βρύνε τον θάνατο 102 ανθρώπινες ψυχές. Η κρίση έγινε σαφές πως αποτελεί ένα απρόβλεπτο γεγονός, που προκαλεί ανεπιθύμητα αποτελέσματα. Η κρίση ως ένας «ζωντανός παθογόνος οργανισμός» μπορεί να εξαπλωθεί επικίνδυνα, εάν δεν προσεχθεί έγκαιρα και στοχευμένα να σταματήσει επιφέροντας ολέθρια αποτελέσματα. Για την αντιμετώπισή της όμως η απάντηση (λύση) βρίσκεται στη διαμόρφωση ενός άρτιου σχεδιασμού διαχείρισης κρίσεων, όπου όλοι οι αρμόδιοι φορείς πρέπει να ενεργούν αποφασιστικά, θέτοντας πάντα ως πρώτη προτεραιότητά τους την προστασία του ανθρώπινου παράγοντα. Ο απολογισμός των 102 νεκρών πρωτίστως και όλων των υλικών και περιβαλλοντικών ζημιών ακολούθως στο μεγαλύτερο αστικό ολοκαύτωμα, που έγινε, καθιστά επιβεβλημένη την ανάγκη να σκεφτεί και να αντιληφθεί ο καθένας από εμάς πως τον πλέον άμεσο ρόλο στη διάσωση και την προστασία μας από μια ενδεχόμενη φυσική καταστροφή την ευθύνη της οποίας ναι μεν την έχει το κράτος, όμως και εμείς οι ίδιοι ως πολίτες, που ζούμε εντός μιας οργανωμένη κοινωνίας, οφείλουμε να ενημερωνόμαστε, ειδικά όλοι όσοι διαβιώνουν σε παραθαλάσσιους τόπους ή ορεινούς οικισμούς πρέπει να πληροφούνται (κατατοπίζονται) για τρόπους ή μεθόδους διαφυγής και προστασίας σε προσωπικό ή και συλλογικό επίπεδο.

Σύμφωνα άλλωστε και με τα λεγόμενα της Καραμάνου (2021) είναι άκρως απαραίτητος έως κι επιτακτικός, με αφόρμηση την τραγική περίπτωση στο Μάτι και τον αριθμό των νεκρών στην Ελλάδα του 20ού αιώνα, να υιοθετηθεί ο σχεδιαζόμενος μεν ουδέποτε εφαρμόσιμος δε Κύκλος Διαχείρισης των Καταστροφών (Disaster Management Cycle), ο οποίος «ορίζεται ως το σύνολο των τακτικών και διαχειριστικών αποφάσεων και επιχειρησιακών δραστηριοτήτων σε όλα τα στάδια και τις φάσεις του κύκλου της καταστροφής, ήτοι της πρόληψης, ετοιμότητας, αντιμετώπισης και αποκατάστασης» (Καραμάνου, 2021: 49).

Όμως η πολιτεία είναι εκείνη, που πρέπει να ενσκήψει επισταμένως στο θέμα της Διαχείρισης κρίσεων, η οποία όντας μια δυναμική διεργασία θα πρέπει να ξεκινά πριν από την εκδήλωση μιας καταστροφής αρχικά με την *πρόληψη*, και την υιοθέτηση μέτρων κι ενεργειών, που θα επιδιώκουν την ελαχιστοποίηση των δυνητικών επιπτώσεων τυχόν καταστροφών αλλά και τη δημιουργία των προϋποθέσεων εκείνων, που θα εξασφαλίζουν τη μόνιμη προστασία από αυτές, δηλαδή τον περιορισμό της διακινδύνευσης και των συνιστωσών της (π.χ. επικινδυνότητα, έκθεση, τρωτότητα). Η Διαχείριση των κρίσεων θα τελειώνει μόνον, όταν έχει εκπονηθεί όλος ο σχεδιασμός, δηλαδή όταν θα έχει επιτευχθεί η *αντιμετώπιση*, με την παροχή βοήθειας στον πληθυσμό με έκτακτες σωστικές επιχειρήσεις και τη διαχείριση της όποιας αναδυθείσης έκτακτης ανάγκης κατά τη διάρκεια ή κι αμέσως μετά την καταστροφή, με στόχο την προστασία των ανθρώπινων ζώων ή και τη μετρίαση των επιπτώσεων, και με αποκλειστικό στόχο την αποφυγή μιας πιθανής επανάληψης του προκληθέντος ανεπιθύμητου γεγονότος. Τέλος θα έρχεται η *αποκατάσταση*, με μια καθόλα συντονισμένη εφαρμογή μέτρων και δράσεων, και με στόχο την άμεση ανακούφιση των πληγέντων, τις επείγουσες τεχνικές παρεμβάσεις για τον περιορισμό των επιπτώσεων των καταστροφών, την ταχεία επαναφορά των βασικών υπηρεσιών αλλά και την άμεση επανόρθωση υποδομών σε ό, τι αφορά στην επιτακτικής φύσεως αποκατάσταση (ανάκαμψη) της λειτουργικότητας-κανονικότητας της κοινωνίας.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Alexander, D. (2002). Principles of emergency planning and management. Dunedin Academic Press Ltd, UK, pp: 10-30.
- Bass, B.M. (1985). Leadership and Performance Beyond Expectations, New York: Free Press.
- Boin, A., Hart, P. 't. (2003). Public Leadership in Times of Crisis: Mission Impossible? Public Adm. Rev. 63, pp.544–553. <https://doi.org/10.1111/1540-6210.00318>
[https://www.researchgate.net/publication/227659117 Public Leadership in Times of Crisis](https://www.researchgate.net/publication/227659117_Public_Leadership_in_Times_of_Crisis) [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 18/02/2022].
- Burnett, J. (2002). Managing business crises: from anticipation to implementation, Westport, CT: Quorum Books.
- Chichester, John Wiley & Sons and Banks, E. (2005). Catastrophic Risk: Analysis and Management. Chichester, John Wiley & Sons Ltd.
- Ζωίδου, Κ. (2012). ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΛΗΜΜΥΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΟΛΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ Ν. ΧΑΛΙΚΙΔΙΚΗΣ. (Διπλωματική εργασία). ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ “ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ”. Θεσσαλονίκη. <http://ikee.lib.auth.gr/record/130857/files/GRI-2012-9727.pdf> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 18/02/2022].
- Θεοχάρους, Α. (2012). *Μάθημα Διαχείριση Κινδύνων και Κρίσεων στη Βιομηχανία Φιλοξενίας*. Σημειώσεις ΤΕΠΑΚ.
- Fearn – Banks, K. (2002). Crisis Communication Students Work Book, N. Jersey: Lawrence Erlbaum associates.

- Glaesser, D. (2006). *Crisis Management in the tourism industry*. 2 nd ed., Butterworth – Heinemann, Oxford.
- Harris, A. (2004). Distributed leadership and school improvement/Leading or Misleading. *Educational Management Administration & Leadership* 32 (1), 11-24.
- Henderson, J. C. (2007). *Tourism crises: Causes, Consequences and Management*. Elsevier
- ISDR. 2009. 2009 UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction, United Nations, Geneva, Switzerland.
- Klein, R.W., Wang, S. (2009). Catastrophe risk financing in the United States and the European Union: A comparative analysis of alternative regulatory approaches. *The Journal of Risk and Insurance*, 76(3): 607-637.
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1487229
<http://dx.doi.org/10.1111/j.1539-6975.2009.01308.x> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 20/02/2022].
- Καραμάνου, Ασπ. (2021). *ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΩΝ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ Το Ελληνικό Σύστημα Πολιτικής Προστασίας*. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Διαχείριση Περιβάλλοντος, Καταστροφών και Κρίσεων (ΕΚΠΑ). Αθήνα.
- Κωνσταντινίδου, Μ.Ι. (2021). *Ηγεσία σε περιόδους κρίσης*. (Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία). ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ. ΠΜΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ. Αθήνα.
<https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/509/%ce%9a%ce%a9%ce%9d%ce%a3%ce%a4%ce%91%ce%9d%ce%a4%ce%99%ce%9d%ce%99%ce%94%ce%9f%ce%a5%20%ce%9c%ce%91%ce%a1%ce%99%ce%91%20%ce%94%ce%99%ce%a0%ce%9b%ce%a9%ce%9c%ce%91%ce%a4%ce%99%ce%9a%ce%97%20%201-3-21%20%ce%92-2.pdf?sequence=3&isAllowed=y> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 18/02/2022].

- Lonergan, D. (2011). Natural Disasters and Man-Made Catastrophes, Community & Junior College Libraries, 17:3-4, 131-137, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02763915.2011.637419> <https://doi.org/10.1080/02763915.2011.637419> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 20/02/2022].
- Luke, R. & Barton, L. (2008). Διαχείριση Κρίσεων. Αθήνα: Μοντέρνοι Καιροί.
- Λέκκας, Ε., Ανδρεαδάκης, Ε. (2015). *Εισαγωγή στη Θεωρία της Διαχείρισης Καταστροφών και Κρίσεων*. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Διαχείριση Περιβάλλοντος, Καταστροφών και Κρίσεων (ΕΚΠΑ). Αθήνα.
- Mainelli, Michael, (2002). "Industrial Strengths: operational risks and banks", Balance Sheet, Vol.10, No3, pp.28.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2005). «Λεξικό Νέας Ελληνικής Γλώσσας». Κέντρο Λεξικολογίας Αθήνας.
- Μπουραντάς, Δ. (2002). *Μάνατζμεντ: Θεωρητικό υπόβαθρο. Σύγχρονες πρακτικές*. Αθήνα: Μπένου.
- Μπουραντάς, Δ. (2005). *Ηγεσία. Ο δρόμος της διαρκούς επιτυχίας*. Αθήνα: Κριτική.
- Okrent D. 1980. Comment on societal risk, Science 208, pp. 372 – 375.
- Παπαχαρισίου, Σ. (2008). *Φυσικοί Κίνδυνοι. Διαχείριση Φυσικών Κινδύνων. Εφαρμογή Εκτίμησης Κατολισθητικής Επικινδυνότητας*. (Διπλωματική Εργασία). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη. <http://ikee.lib.auth.gr/record/113418/files/%CE%94%CE%99%CE%A0%CE%9B%CE%A9%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97.pdf> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 18/02/2022].
- Παπούλιας, Δ.Β. (2009). *Η Κρίση αλλάζει τη ζωή μας και το Management*. Αθήνα: Κριτική.

Stern, E. (2013). Preparing: The Sixth Task of Crisis Leadership. *Journal of Leadership Studies* [Volume7, Issue3](https://doi.org/10.1002/jls.21298) Autumn (Fall) 2013 Pages 51-56 <https://doi.org/10.1002/jls.21298>
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/jls.21298> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 18/02/2022].

Στραβολαίμη, Μ.Α. (2009). *Διαχείριση Κρίσεων – Φυσικών Καταστροφών σε χώρες υποδοχής τουριστών και τρόποι αντιμετώπισης τους*. (Πτυχιακή Εργασία). Α.Τ.Ε.Ι Κρήτης. Ηράκλειο.
<https://apothesis.lib.hmu.gr/bitstream/handle/20.500.12688/7119/Stravolaimi2009.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 18/02/2022].

Σωκράτους, Ά. (2013). *ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ*. (Πτυχιακή Διατριβή). ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ. Κύπρος.
<https://ktisis.cut.ac.cy/bitstream/10488/3149/2/%CE%86%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%B1%20%CE%A3%CF%89%CE%BA%CF%81%CE%AC%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82.pdf> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 18/02/2022].

Τεγόπουλος-Φυτράκη. (1993). (επιμ. Μ. Μανδαλά). *Ελληνικό Λεξικό*. Αθήνα: Φυτράκης Α.Ε.

Τριαντοπούλου, Κρ. (2019). *Διαχείριση Κρίσεων και Στρατηγικές Ανάσχεσης της. Ο ρόλος της ετοιμότητας του πληθυσμού και οι προσδιοριστικοί παράγοντες του σε εθνικό και διεθνές επίπεδο*. (Μεταπτυχιακή Διατριβή Ειδίκευσης). ΕΚΠΑ ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΛΟΓΙΑΣ & ΓΕΩΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/file/lib/default/data/2882147/theFile>
[Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 23/02/2022].

UNDRO, 2017. Terminology - UNISDR [WWW Document]. URL <https://www.unisdr.org/we/inform/terminology> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 18/02/2022].

UN/ISDR (2009). Terminology on disaster risk reduction. Στο <https://www.undrr.org/publication/2009-unisdr-terminology-disaster-risk-reduction>
https://www.preventionweb.net/files/7817_UNISDRTerminologyEnglish.pdf
[Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 23/02/2022].

Φαλάρας, Ε. (2007). *Βασικές έννοιες κινδύνου- καταστροφής*. Αθήνα: ΕΣΤΑ.

Χωροταξικός Σχεδιασμός 7^{ου}. (2010-2011). *Η Βορειοανατολική Αττική υπό το πρίσμα των εξελίξεων. Ο δήμος Μαραθώνα*. Στο <https://docplayer.gr/9223212-O-dimos-marathona-i-voreioanatoliki-attiki-ypo-to-prisma-ton-exelixeon-horotaxikos-shediasmos-7oy.html> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 20/02/2022].

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

https://eclass.emt.ihu.gr/modules/document/file.php/DBA228/Kef_12%20%CE%97%CE%B3%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1.pdf [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 18/02/2022].

<https://www.eetaa.gr/ekdoseis/pdf/137.pdf> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 19/02/2022].

<https://www.youtube.com/watch?v=irx7nE33hyE&t=1092s> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 19/02/2022].

<https://www.tovima.gr/2021/07/23/science/mati-i-2i-pio-foniki-pyrkagia-tou-21ou-aiona-pagkosmios-pos-sarose-ta-panta> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 19/02/2022].

<https://www.athensmagazine.gr/article/news/354171-sokarei-o-xarths-ths-tragwdias-san-potami-eksaplwthhke-h-pyrkagia-sto-mati> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 19/02/2022].

<https://www.vrisko.gr/maps/mati> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 19/02/2022].

<https://www.newsbomb.gr/ellada/story/903597/fotia-attiki-etsi-egklovistikan-ta-thymata-tis-fonikis-pyrkagias-sto-mati-xarths> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 19/02/2022].

<https://www.newsit.gr/ellada/mati-attikis-to-prin-kai-to-meta-tis-katastrofis-mesa-apo-sygklonistika-drones-i-sygkrisi-sta-idia-simeia-video/2587184> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 19/02/2022].

<https://www.in.gr/2021/07/23/greece/mati-tria-xronia-meta-oi-druseis-gia-tin-apokatastasi-tis-perioxis> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 19/02/2022].

<https://www.newsbomb.gr/ellada/story/903614/fotia-attiki-ta-anapantita-giati-poy-odigisan-stin-tragodia-se-mati-rafina-kai-neo-voytza> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 19/02/2022].

<https://www.meteora24.gr/%CE%B7-%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%8D-%CE%BC%CE%AC%CF%84%CE%B9-%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85-%CE%BF-%CE%BA%CE%B5%CE%BD%CF%84> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 19/02/2022].

<https://docplayer.gr/9223212-O-dimos-marathona-i-voreioanatoliki-attiki-ypo-to-prisma-ton-exelixon-horotaxikos-shediasmos-7oy.html> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 20/02/2022].

<https://ecopress.gr/eb-afthereti-domisi-to-istoriko-mias> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 20/02/2022].

<https://www.youtube.com/watch?v=-PcRZpxsIFk> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 20/02/2022].

<https://www.protothema.gr/greece/article/809417/deite-to-mati-apo-psila> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 20/02/2022].

https://edcm.edu.gr/images/news/hdrf/presentations/07_Giannaros-DISARM-IRIS.pdf [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 22/02/2022].

<https://www.youtube.com/watch?v=3J3H0Mta3Jc&t=21s> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 22/02/2022].

<https://www.youtube.com/watch?v=GNLUNFerCOI> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 22/02/2022].

<https://www.kathimerini.gr/investigations/977325/to-chroniko-tis-ethnikis-tragodias>
[Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 22/02/2022].

<https://gr.euronews.com/2018/12/26/apologismos-2018-i-pyrkagia-sto-mati> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 22/02/2022].

ΝΟΜΟΙ / ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΥΑ 2025/1998 στο
[https://www.pkm.gov.gr/inst/pkm/gallery/PKM%20files/Civil%20Protection/Nomot hesia/2012_09_26_\(%CE%A6%CE%95%CE%9A%20%CE%921998-12\)%20%CE%A3%CE%A7%CE%95%CE%94%CE%99%CE%9F%20%CE%9E%CE%95%CE%9D%CE%9F%CE%9A%CE%A1%CE%91%CE%A4%CE%97%CE%A3.pdf](https://www.pkm.gov.gr/inst/pkm/gallery/PKM%20files/Civil%20Protection/Nomot hesia/2012_09_26_(%CE%A6%CE%95%CE%9A%20%CE%921998-12)%20%CE%A3%CE%A7%CE%95%CE%94%CE%99%CE%9F%20%CE%9E%CE%95%CE%9D%CE%9F%CE%9A%CE%A1%CE%91%CE%A4%CE%97%CE%A3.pdf) [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 20/02/2022].

Νόμος 4662/2020, άρθρο 43 Ευρωπαϊκό Κέντρο Δασικών Πυρκαγιών. Στο https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/595716/nomos-4662-2020#%CE%86%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%BF_43|595968 [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 20/02/2022].

Νόμος 3013/2002 - ΦΕΚ-102/Α/1-5-2002 (Κωδικοποιημένος) Αναβάθμιση της πολιτικής προστασίας και λοιπές διατάξεις. Στο <https://www.e-nomothesia.gr/kat-politike-prostasia-psea-pallaike-amyna/n-3013-2002.html> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 22/02/2022].

Νόμος 3613/2007 - ΦΕΚ 263/Α/23-11-2007 (Κωδικοποιημένος) Νόμος 3613/2007: Ρυθμίσεις θεμάτων Ανεξάρτητων Αρχών, Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης,

Σώματος Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών. Στο <https://www.e-nomothesia.gr/kat-demosia-dioikese/n-3613-2007.html> [Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο στις 22/02/2022].